

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

В.о. завідувача кафедри,
к.е.н., доцент

_____ **Ольга ГУБАРИК**
« ____ » _____ **202** _ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Управління дебіторською заборгованістю для підвищення рівня
фінансово-економічної безпеки підприємства»

Освітньо-професійна програма «Управління фінансово-економічною безпекою»

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Здобувач

Валеріан ОВДІН

Науковий керівник,
к.е.н., доцент

Сергій ЮРЧЕНКО

Дніпро – 2024

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**Факультет:** Обліку і фінансів**Кафедра:** Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою**Освітньо-професійна програма:** «Управління фінансово-економічною безпекою»**Спеціальність:** 073 «Менеджмент»

Рівень вищої освіти: другий (магістр)

ЗАТВЕРДЖУЮ**В.о. зав. кафедри** _____ **Ольга ГУБАРИК**

« _____ » _____ 202__р.

ЗАВДАННЯ**ОВДІН ВАЛЕРІАН СЕРГІЙОВИЧ**

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Управління дебіторською заборгованістю для підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства**Науковий керівник:** Юрченко Сергій Васильович, к.е.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від «09» жовтня 2024 року № 3363.

2. Термін подання здобувачем роботи: 13 грудня 2024 року**3. Вихідні дані до роботи:** Закони України, Податковий, Цивільний і Господарський кодекси, НП(с)БО, наукові статті, внутрішні регламенти, облікові дані і спрощена фінансова звітність ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП».**4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)** Вступ. Теоретичні аспекти управління дебіторською заборгованістю для підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства. Аналіз і діагностика фінансово-господарської діяльності ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП». Напрями удосконалення управління дебіторською заборгованістю ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП». Висновки.**5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)**
Фактори впливу на ефективність управління дебіторською заборгованістю. Вимоги до інформаційно-аналітичного забезпечення дебіторської заборгованості. Методи оцінки та аналізу ризиків дебіторської заборгованості. Етапи формування системи управління дебіторською заборгованістю. Нормативно-правова база для управління обліково-аналітичним забезпеченням дебіторської заборгованості. Зміни в структурі майна ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2019-2023рр. Динаміка питомої ваги необоротних активів в структурі майна ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2019-2023рр. Динаміка оборотних активів ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2019-2023рр. Показники ефективності діяльності ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2019-2023рр. Динаміка зміни валового і чистого прибутку ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2019-2023рр. Аналітичне вирівнювання чистого прибутку ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2019-2023рр. Динаміка основних показників ділової активності ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2019-2023рр. Розрахунок показників фінансової складової ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2023 рік. Розрахунок показників інформаційної складової ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2023 рік. Розрахунок показників кадрової складової ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2023 рік. Розрахунок рівня інтелектуально – технологічної безпеки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2023 рік. Розрахунок рівня правової безпеки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2023 рік. Розрахунок рівня силової безпеки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2023 рік. Порівняння фактичних та нормативних значень рівнів безпеки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2023 рік.

Індикатор економічної стабільності складових ФЕБ ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2023 рік. Рахунки для обліку дебіторської заборгованості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП». Інтегрована система інформаційного забезпечення управління дебіторською заборгованістю ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП». Зміни рівня дебіторської заборгованості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» з 2019 по 2023рр. Аналіз співвідношення показників дебіторської і кредиторської заборгованості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» з 2019 по 2023рр. Завдання аналітичного супроводу управління дебіторською заборгованістю ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП». Вихідні дані ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» для моделювання за Е. Альтманом. Розрахунок коефіцієнтів інтегрального показника фінансової стійкості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» та економетричне моделювання його стабільності за 2021-2023 роки. Рівень фінансової стійкості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за модифікованою моделлю Альтмана. Алгоритм формування системи управління дебіторською заборгованістю ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП».

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання квітень 2024р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні аспекти управління дебіторською заборгованістю для підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства	Квітень-травень 2024 р	
2	Аналіз і діагностика фінансово-господарської діяльності ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП»	Червень-серпень 2024 р	
3	Напрями удосконалення управління дебіторською заборгованістю ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП»	Серпень-жовтень 2024 р	
4	Вступ, висновки	Листопад 2024 р	
5	Оформлення роботи	Грудень 2024 р.	

Здобувач

_____ (підпис)

Валеріан ОВДІН

(прізвище та ініціали)

Науковий керівник

_____ (підпис)

Сергій ІОРЧЕНКО

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	6
ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	12
1.1. Сутність та значення дебіторської заборгованості та її вплив на підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства	12
1.2. Ризики управління дебіторською заборгованістю та інструменти їх мінімізації	16
1.3. Нормативно-правове забезпечення управління дебіторською заборгованістю	21
Висновки до розділу 1	24
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ І ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВО- ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП»	26
2.1. Аналіз показників операційної діяльності та ефективність функціонування ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП»	27
2.2. Аналіз стану економічної безпеки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» та діагностика її складових	34
2.3. Інформаційне забезпечення формування показників дебіторської заборгованості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП»	42
Висновки до розділу 2	46
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП»	48
3.1. Аналітичне забезпечення управління дебіторською заборгованістю	48
3.2. Економетричне моделювання як інструмент управління	52

дебіторською заборгованістю

3.3. Алгоритм формування системи управління дебіторською заборгованістю	55
Висновки до розділу 3	58
ВИСНОВКИ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66

РЕФЕРАТ

Тема: «Управління дебіторською заборгованістю для підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства»

Кваліфікаційна робота містить: 71 с., 17 рис., 12 табл., 51 літературне джерело.

Об'єктом дослідження - є процес управління дебіторською заборгованістю на підприємстві.

Предмет дослідження - теоретичні основи і практичні підходи до управління дебіторською заборгованістю на підприємстві.

Метою дослідження є: узагальнення і обґрунтування наукових підходів та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення управління дебіторською заборгованістю для підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства.

Методи дослідження: аналіз та синтез, порівняльний метод, статистичні методи, методи економіко – математичного та економетричного моделювання, метод кейс-стаді, метод системного аналізу, метод експертних оцінок.

Досліджено сутність та значення дебіторської заборгованості та її вплив на підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства. Визначено ризики управління дебіторською заборгованістю та інструменти їх мінімізації. Проаналізовано нормативно-правове забезпечення управління дебіторською заборгованістю. Проведено аналіз показників операційної діяльності та ефективності функціонування ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП». Зроблено оцінку стану економічної безпеки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» та діагностику її складових. Досліджено стан інформаційного забезпечення формування показників дебіторської заборгованості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП». Проаналізовано аналітичне забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємства. Застосовано економетричне моделювання як інструмент управління дебіторською заборгованістю. Розроблено алгоритм формування системи управління дебіторською заборгованістю.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

УПРАВЛІННЯ, ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ, ФІНАНСОВО - ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА, РИЗИКИ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ.

ABSTRACT

Topic: " Optimization of the system of information support of financial and economic security of the enterprise"

The qualification work contains: 71 pages, 17 figures, 12 tables, 51 literature sources.

Object of research the process of managing accounts receivable in an enterprise

Subject of research theoretical foundations and practical approaches to managing accounts receivable in an enterprise

Purpose of research to generalize and justify scientific approaches and develop practical recommendations for improving accounts receivable management to enhance the financial and economic security of an enterprise.

Research methods: analysis and synthesis, comparative method, statistical methods, methods of econometric and mathematical modeling, case study method, systems analysis method, expert assessments method.

The research investigates the nature and significance of accounts receivable and its impact on enhancing the financial and economic security of an enterprise. The risks of managing accounts receivable and tools for minimizing them are identified. The regulatory and legal framework for managing accounts receivable is analyzed. The operational performance indicators and effectiveness of "PROMO MASTER GROUP" LLC are assessed. The economic security of "PROMO MASTER GROUP" LLC and its components are diagnosed. The state of informational support for forming accounts receivable indicators at "PROMO MASTER GROUP" LLC is investigated. The analytical support for managing accounts receivable in the enterprise is analyzed. Econometric modeling is applied as a tool for managing accounts receivable. An algorithm for forming a system of managing accounts receivable is developed.

KEYWORDS

MANAGEMENT, ACCOUNTS RECEIVABLE, FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY, ACCOUNTS RECEIVABLE RISKS.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В умовах сучасної економічної та політичної нестабільності, а також впливу військових дій, особливої уваги набуває управління дебіторською заборгованістю, оскільки її рівень суттєво впливає на фінансово - економічну безпеку підприємства.

Невчасне погашення заборгованості створює додаткові фінансові ризики, знижуючи ліквідність і платоспроможність компанії, що може призвести до збоїв у її операційній діяльності. Військові дії спричиняють додаткові ризики, пов'язані з неплатоспроможністю контрагентів, порушенням логістичних шляхів та зниженням ділової активності підприємства. Враховуючи ці фактори, виникає необхідність пошуку нових рішень та інструментів для удосконалення управління дебіторською заборгованістю, що дозволить підвищити ефективність фінансових потоків і забезпечити стійкий рівень фінансово-економічної безпеки підприємства в умовах нестабільності та непередбачуваності.

Основні підходи щодо сутності і управління дебіторською заборгованістю запропоновано в наукових працях авторів: Зінченко О.В., Пінчук Т.А., Шрам Т.В., Майбороди О.Є., Шматковської Т.О., Лисак О., Онищенко О.В., Гудзь О.І., Мусійовської О.Б., Ямненко Г.Є., Чорненької О.Б.

Актуальність теми обумовлена наявністю різних підходів до управління дебіторською заборгованістю, що свідчить про важливість пошуку ефективних рішень для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства в умовах сьогодення.

Мета і завдання. Метою дослідження є узагальнення і обґрунтування наукових підходів та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення управління дебіторською заборгованістю для підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства.

Для досягнення поставленої мети кваліфікаційної роботи, необхідно виконати такі завдання:

- визначити сутність та значення дебіторської заборгованості і проаналізувати її вплив на підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства;
- дослідити ризики управління дебіторською заборгованістю та інструменти їх мінімізації;
- проаналізувати нормативно-правове забезпечення управління дебіторською заборгованістю;
- проаналізувати показники операційної діяльності та ефективність функціонування ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП»;
- проаналізувати стан економічної безпеки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» та провести діагностику її складових;
- визначити стан інформаційного забезпечення формування показників дебіторської заборгованості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП»;
- оцінити ефективність аналітичних інструментів для удосконалення управління дебіторською заборгованістю ;
- застосувати економетричне моделювання як інструмент для удосконалення управління дебіторською заборгованістю;
- розробити алгоритм формування системи управління дебіторською заборгованістю.

Об'єктом дослідження - є процес управління дебіторською заборгованістю на підприємстві.

Предметом дослідження – теоретичні основи і практичні підходи до управління дебіторською заборгованістю на підприємстві.

Методи дослідження. У роботі використовувалися такі методи дослідження: аналіз та синтез, порівняльний метод, статистичні методи, методи економіко – математичного та економетричного моделювання, метод кейс-стаді, метод системного аналізу, метод експертних оцінок.

Наукова новизна одержаних результатів:***удосконалено:***

- удосконалено інструменти управління дебіторською заборгованістю шляхом використання економетричного моделювання для діагностики її своєчасного погашення, що забезпечує можливість оцінки та прогнозування ризиків неплатежів з метою запобігання фінансовим втратам підприємства при взаєморозрахунках з дебіторами.

- розроблено організаційні підходи до формування системи управління дебіторською заборгованістю, що сприяють підвищенню рівня фінансово-економічної безпеки підприємства і включають створення алгоритму дій, що поєднує елементи аналітичного інструментарію для планування, оцінки та коригування запланованих заходів, що дозволяють забезпечити раціональний рівень дебіторської заборгованості та сприяти своєчасному виконанню зобов'язань боржниками.

набуло подальшого розвитку:

- формування інтегрованої системи управління дебіторською заборгованістю, яка передбачає поділ на забезпечувальну та функціональну складові, що дозволяє створити ефективний механізм накопичення, аналізу та систематизації даних, забезпечуючи ефективний і якісний інформаційний потік для прийняття управлінських рішень.

Особистий внесок Здобувач самостійно виконав всі розділи кваліфікаційної роботи, включаючи збір і аналіз інформаційних даних та розробку висновків. Наведені в роботі висновки і рекомендації є результатом особистої роботи автора.

Апробація результатів роботи. Розгляд та оцінювання кваліфікаційної роботи здобувача проводились на засіданні кафедри, де була обговорена наукова новизна та актуальність роботи та на II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» 30-31 жовтня 2024 р. С.31-

32.

Публікації. За підсумками дослідження була опублікована наукова стаття обсягом 0,61 друкованого аркуша.

Структура кваліфікаційної роботи складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який налічує 51 найменування, 12 таблиць та 17 рисунків .

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

1.2. Сутність та значення дебіторської заборгованості та її вплив на підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства

В процесі господарської діяльності між підприємствами виникають економічні відносини, пов'язані з реалізацією товарів і послуг, визначенням їх вартості та вибором способів розрахунків. У результаті таких взаємовідносин між моментом продажу товарів або послуг і їхнім фактичним розрахунком може пройти певний період часу, який залежить від договірних умов між продавцем і покупцем. Саме ця тимчасова розбіжність між продажем і фактичним розрахунком формує таке економічне явище, як дебіторська заборгованість. Виникнення дебіторської заборгованості є природним наслідком договірних умов, який можна розглядати як результат договірних відносин між суб'єктами господарювання. З одного боку, вона сприяє зміцненню партнерських відносин, а з іншого — створює фінансове навантаження підприємства і може впливати на його ліквідність, фінансову стабільність і економічну безпеку.

Науковці в свої працях приділяють значну увагу вивченню сутності дебіторської заборгованості, причин її виникнення та вплив на фінансову безпеку підприємства. Основні підходи щодо сутності і управління дебіторською заборгованістю запропоновано в наукових дослідженнях Зінченко О.В., Пінчук Т. А., Шрам Т. В., Майбороди О.Є., Шматковської Т. О., Лисак О., Онищенко О.В., Гудзь О.І., Мусійовської О.Б., Ямненко Г.Є., Чорненької О.Б. та інших.

Базове визначення «дебіторської заборгованості» відображується в Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку № 10 і

тракується як: «Сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату» [34]. Більш розширене трактування, з акцентом на правових та економічних аспектах дебіторської заборгованості пропонують Майборода О.Є., Косарева І.П. та Корабейнікова І.О., які трактують дебіторську заборгованість як: «Право підприємства на отримання неоплачених контрагентами грошових коштів чи матеріальних ресурсів, що слугує основою для оцінки його фінансового стану шляхом розрахунку показників ефективності діяльності» [19]. Автори вважають, що ця заборгованість може слугувати так званим маркером фінансового стану підприємства, оскільки відображає результативність його діяльності.

Подібну позицію займають автори Пінчук Т. А. і Шрам Т. В., які визначають дебіторську заборгованість як: «Суму заборгованості дебіторів підприємству на певну дату, яка має документальне підтвердження, строк оплати якої настав та відображена в балансі у складі оборотних активів» [27].

На думку Зінченко О.В. та Крутих О.В. «Виникнення дебіторської заборгованості є природним результатом господарської діяльності підприємства, і кожен суб'єкт господарювання прагне до оптимізації її розміру.», а також зазначає, що: «Зменшення дебіторської заборгованості дозволяє знизити потребу підприємства в обігових коштах та прискорити їх обіг» [11]. Аналогічно, Лисак О. зазначає, що: «Дебіторська заборгованість за умови реальної ймовірності отримання підприємством майбутніх економічних вигід та можливості точного визначення її розміру, класифікується як актив підприємства і входить до складу його майна.» [18].

Федорченко О. Є. зазначає, що: «Розмір дебіторської заборгованості залежить від низки факторів, зокрема ринкової кон'юнктури, діючої системи розрахунків із клієнтами та їх платіжної дисципліни»[44], і доповнює, що вплив факторів: «Слід враховувати під час розроблення облікової та кредитної політики підприємства»[44]. Тільки правильно організована аналітична робота з дебіторською заборгованістю може допомогти систематизувати відносини з дебіторами. Автори пропонують різні підходи

до визначення дебіторської заборгованості та факторів, які на неї впливають, при цьому, акцентують увагу на її юридичних, економічних та управлінських аспектах, а також наголошують на необхідності організації аналітичної роботи з дебіторською заборгованістю, враховуючи внутрішні і зовнішні фактори при управлінні нею. Фактори впливу на ефективність управління дебіторською заборгованістю наведено на рисунку 1.1.

Рис.1.1. Фактори впливу на ефективність управління дебіторською заборгованістю

Ефективне управління дебіторською заборгованістю значною мірою залежить від здатності підприємства ідентифікувати, аналізувати та оперативно реагувати на фактори впливу заборгованості. Для вирішення цих завдань потрібно створити якісну систему інформаційного забезпечення, яка

слугуватиме основою для прийняття обґрунтованих рішень і забезпечить повноту, достовірність та своєчасність даних. Автор Онищенко О.В. зазначає, що: «Важливою передумовою уникнення проблем несвоєчасного повернення дебіторської заборгованості є створення належним чином організованої системи інформаційного забезпечення, основною частиною якої є бухгалтерський облік» [25].

Ямненко Г.Є. стверджує, що: «Якісне інформаційне забезпечення дебіторської заборгованості дасть змогу оперувати повною своєчасною та актуальною інформацією щодо стану дебіторської заборгованості»[51] і наголошує, що важливим є: «Впровадження механізму управління дебіторською заборгованістю та посилення його інформаційного забезпечення, що дають змогу більш ефективно приймати управлінські рішення на основі системи інформаційно-аналітичного забезпечення»[51]. Науковці звертають увагу на дотриманні вимог, що ставляться до інформаційно-аналітичного забезпечення дебіторської заборгованості (рис.1.2)

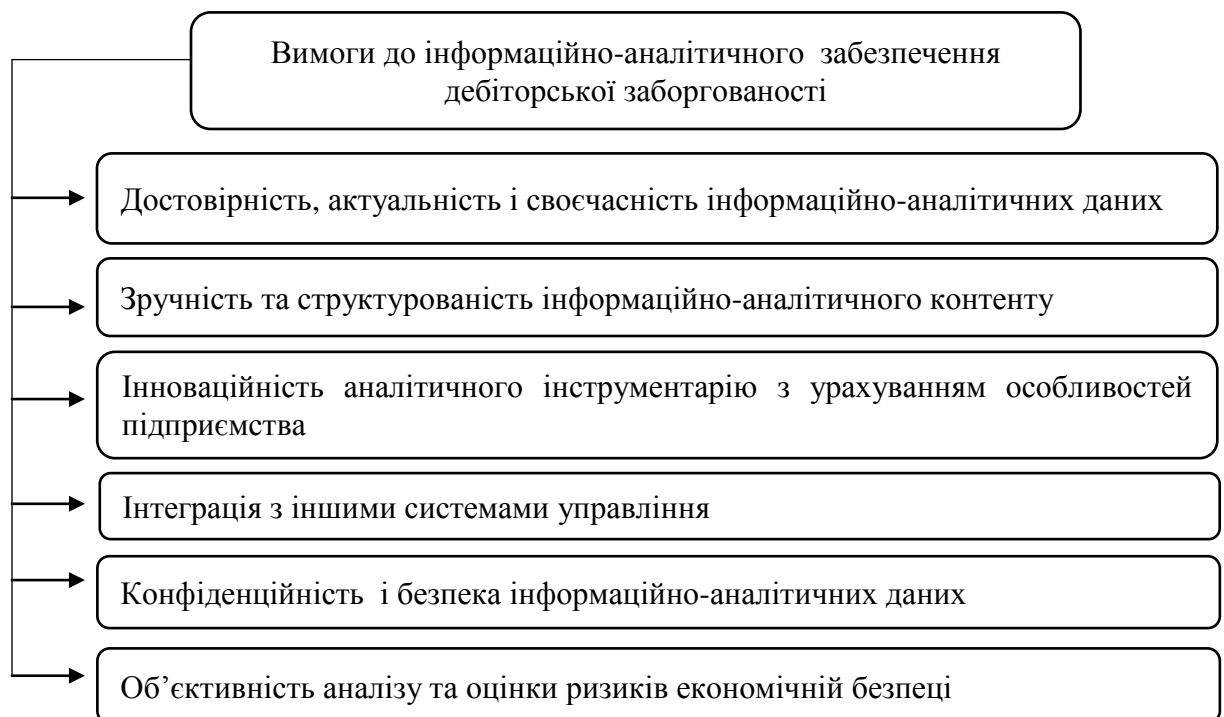

Рис. 1.2. Вимоги до інформаційно-аналітичного забезпечення дебіторської заборгованості

Вимоги до якості інформаційного забезпечення УДЗ створюють нові виклики для підприємств і потребує вдосконалення інструментів накопичення, аналізу та систематизації даних, що дає змогу швидко реагувати на фактори, що впливають на дебіторську заборгованість, зменшувати фінансові ризики та підвищувати рівень фінансової безпеки компанії.

Отже, виникнення дебіторської заборгованості є природним наслідком договірних умов і виступає тимчасовим фінансовим активом підприємства, управління яким є важливим для його фінансової безпеки, через вплив на ліквідність і платоспроможність. Виявлення причин виникнення дебіторської заборгованості та факторів впливу на неї, дозволяє ефективно оптимізувати обсяги заборгованості та скоротити ризики, пов'язані з фінансовими втратами. Основним критерієм ефективного управління є якість інформаційного забезпечення, яке дозволяє швидко відреагувати на коливання дебіторської заборгованості. Вимоги до якості інформаційного забезпечення УДЗ створюють нові виклики для підприємств і потребує вдосконалення інструментів накопичення, аналізу і систематизації даних, що дає змогу швидкого реагування на фактори впливу дебіторської заборгованості, зменшувати фінансові ризики та підвищувати рівень фінансової безпеки компанії.

1.2. Ризики управління дебіторською заборгованістю та інструменти їх мінімізації

Дебіторська заборгованість є важливим активом підприємства, проте її обсяги та структура часто стають джерелом ризиків, які можуть негативно вплинути на стабільність підприємства і відповідно на рівень її фінансової безпеки. Неправильні дії при управлінні дебіторською заборгованістю можуть призвести до втрати ліквідності, збільшення безнадійної

заборгованості та зростання ймовірності банкрутства.

Гевчук А. В. характеризує поняття «ризик», як: «Невід'ємну складову підприємницької діяльності, що проявляється через вплив позитивних і негативних наслідків на фінансовий результат підприємства» [6]. Ризики, що пов'язані з дебіторською заборгованістю, можуть бути обумовлені різними зовнішніми і внутрішніми факторами. Зовнішні ризики зазвичай пов'язані з економічною нестабільністю, високим рівнем інфляції, змінами у законодавчій базі, фінансовими проблемами контрагентів, а в умовах сьогодення, суттєвим зовнішнім ризиком є військові дії в країні. Причинами внутрішніх ризиків є слабкий і несистемний контроль за дебіторами, недосконалість кредитної політики, відсутність автоматизації облікових процесів, недостатній аналіз платоспроможності контрагентів або неефективність процедур по стягненню боргів.

В процесі діяльності підприємства, важливо вчасно виявити недоліки в системі управління дебіторською заборгованістю (далі УДЗ), оцінити їх вплив і вжити відповідних заходів для мінімізації можливих ризиків. Неналежне УДЗ може призвести до суттєвих негативних наслідків для підприємства, які впливатимуть на його фінансовий стан і на рівень його економічної безпеки. Одним із таких наслідків є погіршення показників ліквідності. Вчасно не поверненні кошти від дебіторів зменшують обсяг оборотних коштів підприємства, що може створювати проблеми з виконанням поточних зобов'язань перед постачальниками, і як наслідок, призвести до ризику неплатоспроможності. Також, серйозним ризиком є збільшення обсягів простроченої та безнадійної заборгованості. Якщо підприємство вчасно не прийме заходів для стягнення боргів, збільшиться ймовірність того, що частина заборгованості стане безнадійною, що може привести до фінансових втрат і необхідності створення резервів, які впливають на прибутковість підприємства.

Недостатній контроль за дебіторами та відсутність чіткої кредитної політики в роботі з боржниками також, може спричинити втрату довіри з

боку партнерів та створити враження про низьку ефективність управління підприємством.

Шепель О.І. зазначає, що: «Система управління дебіторською заборгованістю повинна слугувати як інструмент для збільшення обсягів продажів, так і комплекс заходів, спрямованих на зниження ризику виникнення простроченої та безнадійної заборгованості»[48]. Для уникнути негативних наслідків доцільно своєчасно проводити оцінку та аналіз ризиків дебіторської заборгованості, що дозволяють виявити потенційні загрози та слабкі місця в системі управління нею. Основні методи оцінки та аналізу ризиків дебіторської заборгованості наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Методи оцінки та аналізу ризиків дебіторської заборгованості

Методи оцінки ризиків	Характеристика
Аналіз структури дебіторської заборгованості	Поділ дебіторської заборгованості за строками та оцінка прострочених боргів.
Метод коефіцієнтів	Розрахунок фінансових коефіцієнтів для оцінки ефективності УДЗ.
Аналіз платоспроможності дебіторів	Оцінка фінансової стабільності контрагентів; виявлення ризику неплатоспроможності виконання зобов'язань.
Аналіз кредитних ризиків (кредитний скоринг)	Оцінка кредитоспроможності контрагентів і ризику дефолту; включення зовнішніх факторів (економічних, політичних, юридичних) у загальну оцінку ризику.
Економетричне моделювання	Використовують для прогнозування динаміки дебіторської заборгованості та визначення ймовірності фінансових втрат під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів.
Метод резервів під сумнівну заборгованість	Формування резервів для покриття ризиків безнадійної заборгованості.

Один із найпростіших і водночас ефективних методів оцінки ризиків дебіторської заборгованості полягає в аналізі її структури. Аналіз включає класифікацію заборгованості за строками: поточна (не більше 30 днів), прострочена (30-90 днів), довгострокова (90 днів і більше). Чим більше боргів знаходиться у категорії прострочених, тим вищий ризик їх непогашення та негативного впливу на ліквідність підприємства.

Для оцінки ризику невиконання зобов'язань використовують аналіз платоспроможності дебіторів, що сприяє виявленню слабких місць у

фінансовій стабільності партнерів та допомагає прогнозувати ймовірність виникнення заборгованості. Важливими є показники коефіцієнту оборотності, коефіцієнту покриття та коефіцієнту простроченої заборгованості, оскільки вони виступають індикаторами ефективності управління дебіторською заборгованістю.

Кредитний скоринг враховує фінансові, економічні, юридичні та політичні фактори і дозволяє оцінювати ризик дефолту. За допомогою економетричного моделювання, що полягає у використанні математичних і статистичних методів аналізу взаємозв'язків між економічними показниками, можна оцінити вплив різних факторів на рівень заборгованості і спрогнозувати ризики непогашення боргів.

Ще одним дієвим методом є створення резервів для покриття ризиків безнадійної заборгованості. Резерви формуються на підставі аналізу можливості стягнення боргів з проблемних дебіторів. Кількість резерву залежить від оцінки ймовірності непогашення заборгованості та рівня її простроченості. Створення резерву дозволяє зменшити вплив невиконаних боргів на фінансову безпеку підприємств.

Ризики, що пов'язані з дебіторською заборгованістю, можуть мати різне походження і часто виникають спонтанно, що створює загрозу фінансово-економічній безпеці підприємства. Необхідним інструментом запобігання таким ризикам є формування ефективної системи УДЗ, що включатиме аналіз платоспроможності клієнтів, розробку чітких умов кредитної політики та постійний моніторинг заборгованості. Застосування такої системи дозволить своєчасно виявляти ризики, оцінювати їх можливі наслідки та впроваджувати заходи щодо їх зменшення. Етапи формування системи УДЗ, орієнтовані на зменшення ризиків наведено на рис. 1.3.

Таким чином, дебіторська заборгованість є важливим активом фінансової діяльності підприємства, проте її обсяги та структура часто стають джерелом ризиків, які можуть негативно вплинути на ліквідність, платоспроможність та фінансово-економічну безпеку підприємства.

Рис.1.3. Етапи формування системи управління дебіторською заборгованістю

Ризики, можуть бути обумовлені різними зовнішніми і внутрішніми факторами і виникати через неспроможність контрагентів виконувати зобов'язання, недоліки в кредитній політиці підприємства, слабким моніторингом заборгованості та зовнішніми економічними факторами. Необхідним інструментом запобігання таким ризикам є формування ефективної системи управління, яка включатиме аналіз платоспроможності

клієнтів, розробку чітких умов кредитної політики, постійний моніторинг стану заборгованості, а також застосування дієвих методів оцінки ризиків, таких як, кредитний скоринг, економетричне моделювання та метод створення резервів, що сприятиме своєчасному виявленню негативних наслідків та впровадження заходів щодо їх зменшення.

1.3. Нормативно-правове забезпечення управління дебіторською заборгованістю

Дебіторська заборгованість виступає важливим активом підприємства, що виникає внаслідок ведення господарської діяльності. Для її ефективного обліку та управління необхідно чітко трактування і дотримання нормативно-правової бази, що забезпечить прозорість і точність формування показників у фінансовій звітності. В Україні, правила обліку дебіторської заборгованості базуються на національних положеннях, нормативно-законодавчих актах та внутрішніх документах підприємства.

Авторка Шматковська Т.О. зазначає: «В міжнародній практиці нормативно-методичного забезпечення облікового процесу не існує окремого стандарту, спрямованого на чітку регламентацію щодо трактування та формування в обліку дебіторської заборгованості»[49]. Однак, основні принципи обліку дебіторської заборгованості у міжнародній практиці регламентуються загальними стандартами, такими як МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» [23] та МСБО 1 «Подання фінансової звітності»[22], які визначають підходи до визнання, оцінки та відображення заборгованості у фінансовій звітності.

На національному рівні, регулювання здійснюється за Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [31], який є базовим документом і визначає загальні принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Законом встановлено вимоги щодо реєстрації та

узагальнення інформації про активи, зобов'язання та господарські операції, включаючи дебіторську заборгованість.

Окрім закону, важливу роль відіграють Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку. Зокрема, НП(с)БО 10 «Дебіторська заборгованість»[34] - положенням встановлено критерії, за якими дебіторська заборгованість визнається активом та вимоги щодо її оцінки за первісною і справедливою вартістю. Також у стандарті визначено поняття поточної та сумнівної дебіторської заборгованості, а також правила формування резерву сумнівних боргів. Уваги потребує і НП(с)БО «Дохід»[35] - стандарт регулює порядок визнання доходів, які безпосередньо впливають на обсяг дебіторської заборгованості. Наприклад, стандартом встановлено, що дохід визнається під час передачі ризиків і вигід від товару (послуги) покупцеві, що зазвичай супроводжується виникненням дебіторської заборгованості. Порядок розкриття інформації про дебіторську заборгованість у фінансовій звітності регулюється Національними Положення (стандарти) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Додатково, можна зазначити, що регулювання договірних відносин, в процесі яких виникає дебіторської заборгованості, здійснюється Цивільним кодексом України (ЦКУ)[45]. У статті 626 ЦКУ визначається поняття договору, а у статтях, присвячених договірним зобов'язанням, регламентуються порядок їх виконання та строки погашення. Господарським кодексом України (ГКУ)[7] регулюються майново-господарські зобов'язання, які виникають між суб'єктами господарювання, а Податковим кодексом України[29] - порядок списання безнадійної заборгованості, визнання доходів і витрат, а також визначення податкових наслідків операцій із дебіторами.

Регулювання обліку дебіторської заборгованості на галузевому рівні здійснюється через «Інструкцію про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, що визначає порядок обліку дебіторської

заборгованості на рахунках: облік поточної дебіторська заборгованість ведеться на рахунку 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками», а облік довгострокової — на рахунку 18. «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи"». Окрім того, «Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку»[30] визначаються основні вимоги до складання, оформлення та порядок зберігання первинних документів підтверджуючих виникнення дебіторської заборгованості і порядок відображення її в обліку.

На внутрішньогосподарському рівні облік дебіторської заборгованості регулюється наказом про облікову політику підприємства, що відображує підходи до обліку та оцінки дебіторської заборгованості враховуючи специфіку діяльності підприємства.

Питання аналітичного забезпечення дебіторської заборгованості регулюються загальними нормативними актами бухгалтерського обліку, фінансової звітності та документообігу, однак спеціалізованого нормативного документа, який би охоплював виключно аспекти аналітичного обліку дебіторської заборгованості, не передбачено. Тому, підприємству доцільно самостійно розробляти внутрішні положення та регламенти з деталізацією процедур і інструментів оцінки кредитоспроможності контрагентів, встановлення строків оплати та порядок дій у разі виникнення прострочення платежів.

Нормативно-правова база для управління обліково-аналітичним забезпеченням дебіторської заборгованості наведено на рис.1.4.

Отже, нормативно-правове забезпечення УДЗ в Україні складається з ряду законодавчих документів, які регулюють порядок відображення дебіторської заборгованості в обліку та ефективного управління ними на підприємстві. Основою служить Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», що визначає загальні принципи ведення обліку.

Рис. 1.4. Нормативно-правова база для управління обліково-аналітичним забезпеченням дебіторської заборгованості

Національними положеннями встановлюють правила визнання та оцінки активів, які є основою для створення локальних нормативних актів підприємств. Проте питання аналітичного обліку не мають спеціалізованого нормативного документу, тому підприємствам доцільно розробляти внутрішні правила і використовувати оптимальні облікові інструменти для УДЗ.

Висновки до розділу 1

Виникнення дебіторської заборгованості є природним наслідком договірних умов і виступає тимчасовим фінансовим активом підприємства, управління яким є важливим для фінансової безпеки підприємства, оскільки

впливає на його ліквідність і платоспроможність. Аналіз причин виникнення дебіторської заборгованості та факторів, що на неї впливають, дозволяє ефективно оптимізувати її обсяги та скоротити ризики фінансових втрат. Основним елементом ефективного управління є якість інформаційного забезпечення, яке дає можливість швидко реагувати на зміни стану дебіторської заборгованості. Вимоги до якісного інформаційного забезпечення управління дебіторською заборгованістю створюють нові виклики для підприємств і потребує вдосконалення інструментів збору та аналізу даних, що дозволяє оперативно реагувати на фактори впливу дебіторської заборгованості, зменшувати фінансові ризики та підвищувати рівень фінансової безпеки компанії.

Дебіторська заборгованість є важливим активом фінансової діяльності підприємства, проте її обсяги та структура часто стають джерелом ризиків, які можуть негативно вплинути на ліквідність, платоспроможність та фінансово-економічну безпеку підприємства. Ризики, можуть бути обумовлені різними зовнішніми і внутрішніми факторами і виникати через неспроможність контрагентів виконувати зобов'язання, недоліки в кредитній політиці підприємства, слабким моніторингом заборгованості та зовнішніми економічними факторами. Необхідним інструментом запобігання таким ризикам є формування ефективної системи УДЗ, яка включатиме аналіз платоспроможності клієнтів, розробку чітких умов кредитної політики, постійний моніторинг стану заборгованості, а також застосування дієвих методів оцінки ризиків, таких як, кредитний скоринг, економетричне моделювання та метод створення резервів, що сприятиме своєчасному виявленню негативних наслідків та впровадження заходів щодо їх зменшення.

Нормативно-правове забезпечення УДЗ в Україні складається з ряду законодавчих документів, які регулюють правильність відображення дебіторської заборгованості в обліку та ефективно управління ними на підприємстві. Основою служить Закон України «Про бухгалтерський облік та

фінансову звітність в Україні», що визначає загальні принципи ведення обліку. Національними положеннями встановлюють правила визнання та оцінки активів, які є основою для створення локальних нормативних актів на підприємстві. Проте питання аналітичного обліку не мають спеціалізованого нормативного документу, тому підприємствам доцільно розробляти внутрішні правила і використовувати оптимальні облікові інструменти для ефективного УДЗ.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ І ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП»

2.1. Аналіз показників операційної діяльності та ефективність функціонування ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП»

Товариство з обмеженою відповідальністю ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» зареєстровано в місті Запоріжжя за юридичною адресою: вул. Верхня, буд. 6/21. В державному реєстрі зареєстровано за номером 43392430. Керівником товариства є Козляковський Максим Володимирович, який відповідає за загальну стратегію розвитку підприємства, формує взаємовідносини з постачальниками та покупцями, а також відповідає за розробку та реалізацію грошово-кредитної політики товариства.

Основним видом діяльності ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» є неспеціалізована оптова торгівля, яку товариство здійснює по всій території країни. Основним завданням у цій сфері є моніторинг попиту та пропозиції на ринку товарів та послуг, прогнозуванням їх змін, оптимізація логістичних маршрутів і ефективне використання фінансових інструментів. Товариство ефективно використовує як внутрішні кредитні ресурси, так і системи знижок, надані постачальникам і також від покупця.

Господарська діяльність товариства оформлюється відповідними документами з додержанням вимог чинного законодавства. Керівник несе пряму відповідальність за дотримання вимог фінансового, податкового та трудового законодавства. ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» зареєстровано як платник податків на загальних умовах та є платником податку на додану вартість (ПДВ) та податку на прибуток, що обумовлено специфікою діяльності товариства, оскільки його контрагенти здебільшого також є платниками таких податків.

Тенденція змін у структур майна ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за

період 2019-2023рр відображає забезпеченість товариства ресурсами, що необхідні для його ефективного функціонування. Аналіз показників за даними фінансової звітності товариства дозволяє оцінити рівень його фінансової стійкості. Динаміку цих змін наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Зміни в структурі майна
ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2019-2023рр.

Структура майна і капіталу	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відношення у % 2023р. до 2019 р.
Майно - усього	443,8	336,9	892	1679,5	2800,7	6,31
Необоротні активи	9,2	7	17,9	26,9	311,8	33,89
Основні засоби	9,4	9,2	7	17,9	26,9	2,86
Оборотні активи	434,6	329,9	874,1	1652,6	2488,9	5,72
Запаси	6,7	6,1	11,7	17,6	68,6	10,23
Поточна дебіторська заборгованість	326	247,7	781,1	949,6	2279,5	6,99
Гроші, їх еквіваленти та поточні	84,3	62	64,3	465,3	125,3	1,48
Інші оборотні активи	17,6	13,9	17	220,1	15,5	0,88
Капітал- усього	443,8	336,9	892	1679,5	2800,7	6,33
Власний капітал	106,2	84,4	190,7	329,5	1833	17,25
Зареєстрований (пайовий) капітал	50	50	50	50	50	1
Зобов'язання і забезпечення	337,6	252,5	701,3	1350	967,7	2,86
Довгострокові зобов'язання	-	-	599,7	-	-	-
Поточні зобов'язання	337,6	252,5	101,6	1350	967,7	2,86
Поточна кредиторська заборгованість	25,2	13,2	46,9	48,2	907,6	36,01

За досліджуваний період структура майна ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» демонструє суттєве зростання рівня забезпеченості ресурсами. Дані таблиці 2.1. свідчать про збільшення показника у 6,31 рази порівняно з початковим рівнем. Це пов'язано з активним приростом оборотних активів, зокрема запасів та поточної дебіторської заборгованості, а також із поступовим збільшенням частки необоротних активів, в структурі майна

товариства. Динаміка питомої ваги необоротних активів в структурі майна ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2019-2023рр. наведено на рисунку 2.1.

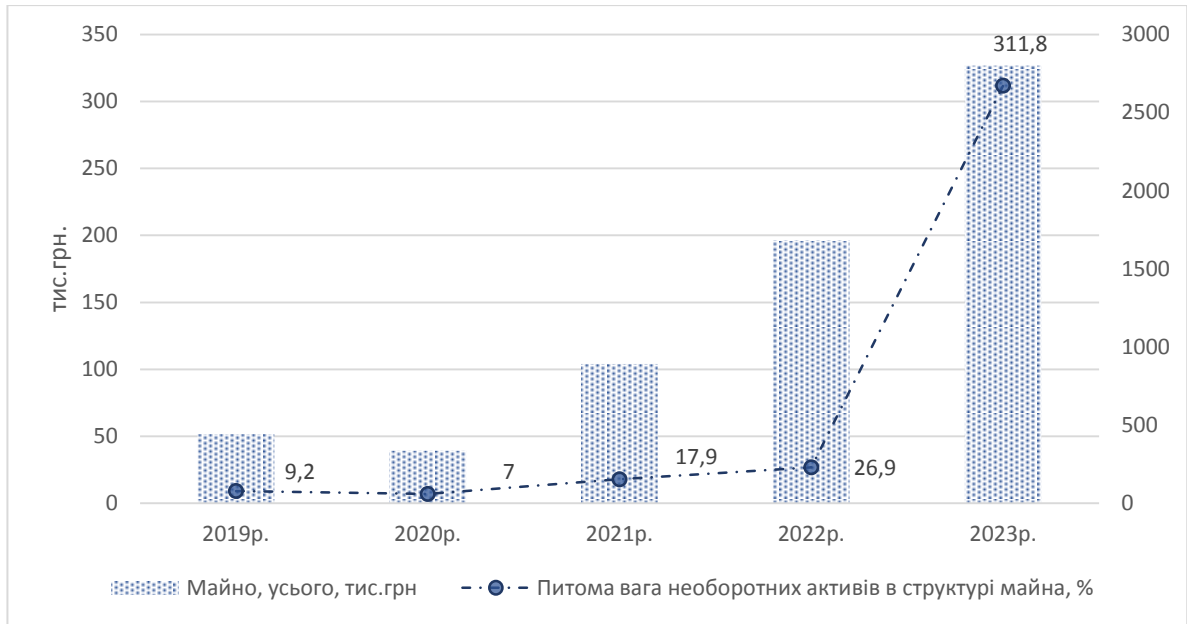

Рис.2.1. Динаміка питомої ваги необоротних активів в структурі майна ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2019-2023рр.

У 2019 році питома необоротних активів становила незначну частку від загальної суми майна, лише 2%, але до 2023 року вона збільшилася понад 11%, що пов'язано з розширенням основних засобів та інших необоротних активів і сприяє зміцненню матеріально-технічної бази підприємства та підвищенню його виробничих потужностей. Зміна питомої ваги необоротних активів у структурі майна за досліджуваний період склали збільшення на 9% і показує тенденцію до зміцнення виробничого потенціалу підприємства.

Приріст оборотних активів, зокрема запасів, як демонструє рисунок 2.2., відбувся за рахунок значного збільшення їхньої вартості протягом досліджуваного періоду. У 2019 році запаси становили лише 6,7 тис. грн., тоді як у 2023 році їх обсяг зріс до 68,6 тис. грн., тобто збільшився у 10,23 рази. Це свідчить про активне накопичення товарних запасів, що сприяє покращенню забезпеченості підприємства ресурсами для реалізації продукції.

Збільшення оборотних активів також відбулося за рахунок значного

приросту поточної дебіторської заборгованості та грошових коштів. Поточна дебіторська заборгованість зростає з 326 тис грн у 2019 році до 2279,5 тис. грн. у 2023 році, тобто у 6,99 рази.

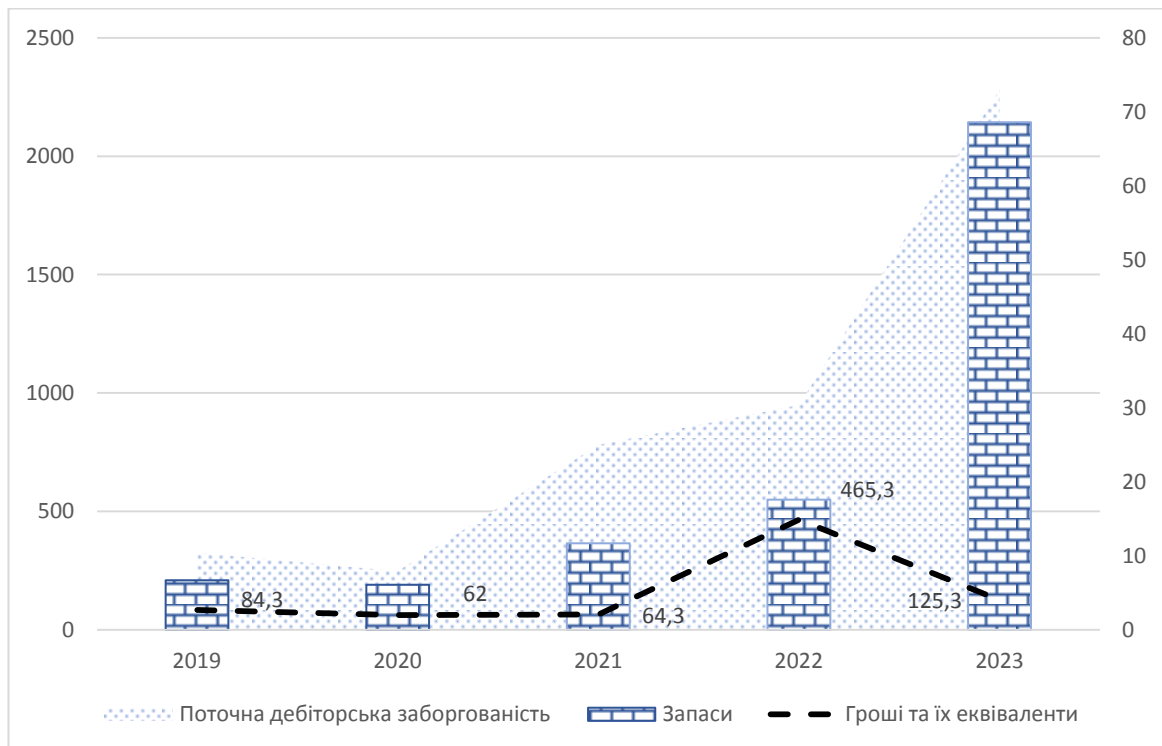

Рис.2.2. Динаміка оборотних активів ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2019-2023рр.

Гроші та їх еквіваленти, хоча і мали менший приріст, також показали позитивну динаміку, збільшившись із 84,3 тис. грн. до 125,3 тис. грн., що свідчить про поліпшення фінансової ліквідності підприємства.

Для визначення ефективності управлінських рішень важливо оцінити наскільки успішно товариство використовує свої ресурси для отримання прибутковості. Основним джерелом забезпечення фінансової стійкості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» є власний капітал, показники якого демонструють позитивну динаміку і свідчать про посилення фінансової незалежності підприємства Проаналізуємо основні фінансові показники, які впливають на фінансовий стан ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП», а саме чистий прибуток, рентабельність, обсяг доходу та витрати. Результати аналізу сформовано у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Показники ефективності діяльності
ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2019-2023 рр.

Показник	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	Відношення у % 2023р. до 2019 р.
Чистий дохід від реалізованої продукції (послуг)	2354,1	3264,3	8300,8	5598,8	29646,4	12,59
Собівартість реалізації	2085,2	2699,3	7357	4606,9	19415,1	9,31
Валовий прибуток	268,9	565	943,8	991,9	10231,3	38,04
Інші операційні витрати	255,8	536,1	814,2	822,6	8401,9	32,84
Прибуток до оподаткування	13,1	28,9	129,6	169,3	1833,5	139,96
Чистий прибуток	10,7	23,7	106,3	138,8	1503,5	1492,8

Аналіз валового та чистого прибутку найбільш об'єктивно відображають результативність використання ресурсів підприємства. Динаміка цих показників ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2019-2023рр. наведено на рисунку 2.3.

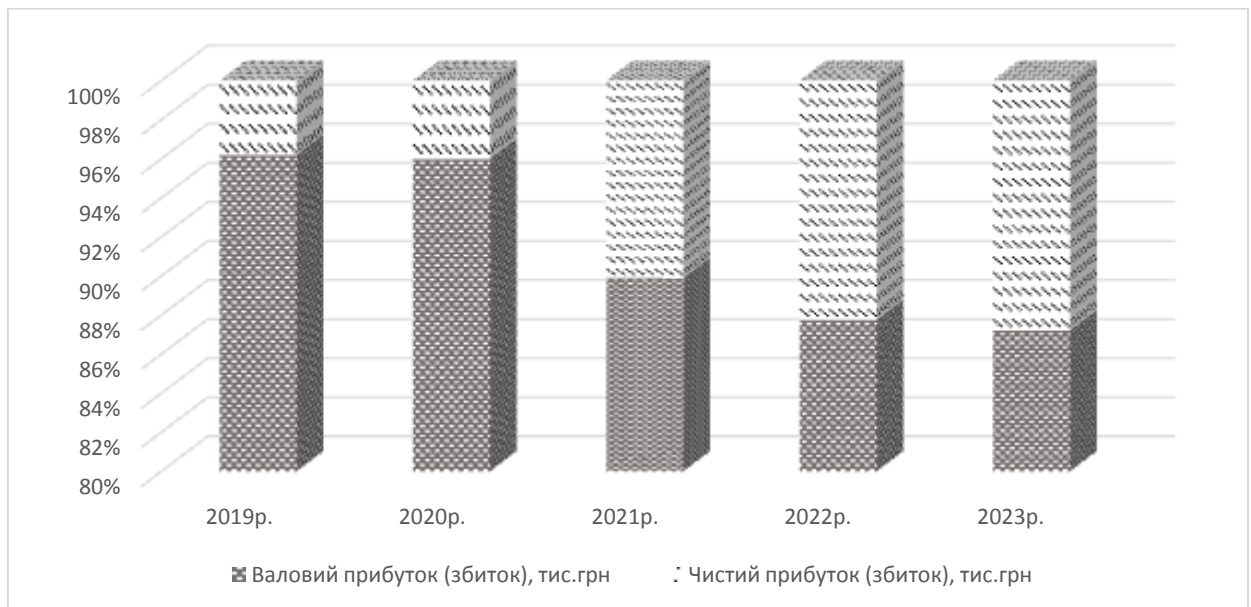

Рис.2.3. Динаміка зміни валового і чистого прибутку ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2019-2023рр.

За даними рисунку 2.3, зростання валового прибутку в 38,04 рази свідчить про суттєве покращення ефективності основної діяльності

підприємства завдяки значному збільшенню чистого доходу від реалізації продукції. Також спостерігаємо підвищення рівня операційних витрат, зокрема собівартості реалізації, яка зросла з 2085,2 тис. грн у 2019 році до 19 415,1 тис. грн у 2023 році, тобто у 9,31 рази, що свідчить про зростання витрат підприємства і потребує більш ефективного управління ресурсами для збереження рентабельності діяльності. Чистий прибуток збільшився із 10,7 тис. грн у 2019 році до 1503,5 тис. грн у 2023 році, що підтверджує покращення фінансової результативності підприємства та ефективності його діяльності. Для подальшого аналізу застосували аналітичне вирівнювання та побудовано лінію тренду, яка відображає загальну динаміку зміни чистого прибутку ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за досліджуваний період (рисунок 2.4).

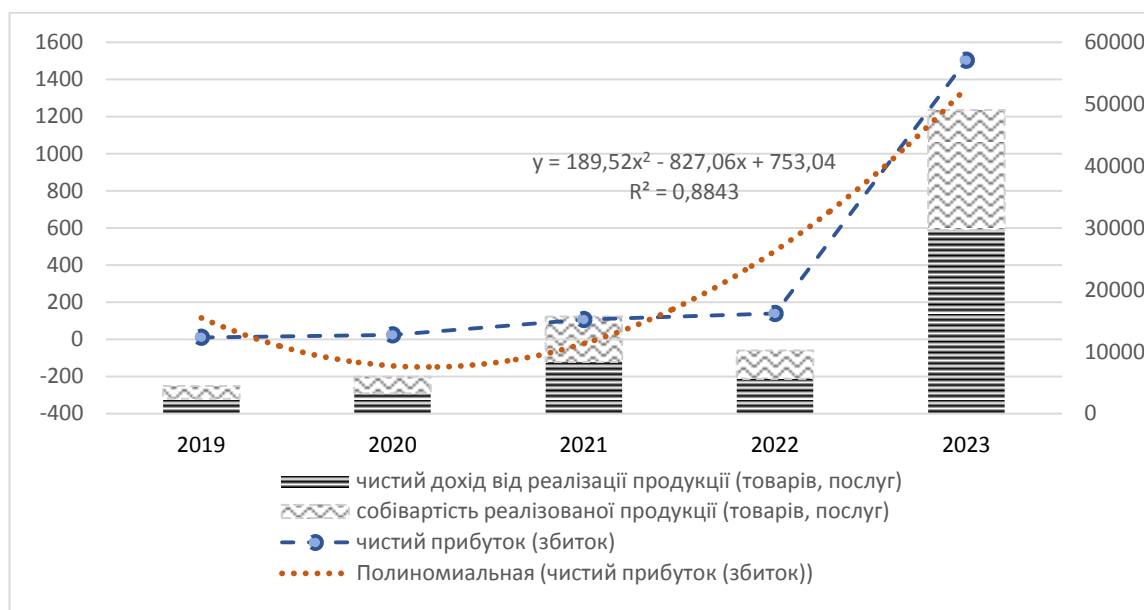

Рис. 2.4. Аналітичне вирівнювання чистого прибутку ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2019-2023рр.

Аналіз показників ділової активності є важливими індикаторами фінансової стійкості. Аналіз показників ділової активності, зображений на рисунку 2.5, свідчить про нестабільність загального коефіцієнта обертання капіталу, а саме у 2023р. році загальний коефіцієнт обертання капіталу склав 1324,4%, що на 136,4% більше порівняно з 2019 роком (560,03%). Коефіцієнт

обертання поточної дебіторської заборгованості зріс на 142% - з 758,4 у 2019 році до 1836,2 у 2023 році. Тривалість одного обороту скоротилася з 47 днів до 20 днів, тобто на 57%, що вказує на прискорення розрахунків і підвищення ефективності УДЗ. Отже, підприємство досягло значного прогресу у використанні дебіторської заборгованості як фінансового ресурсу.

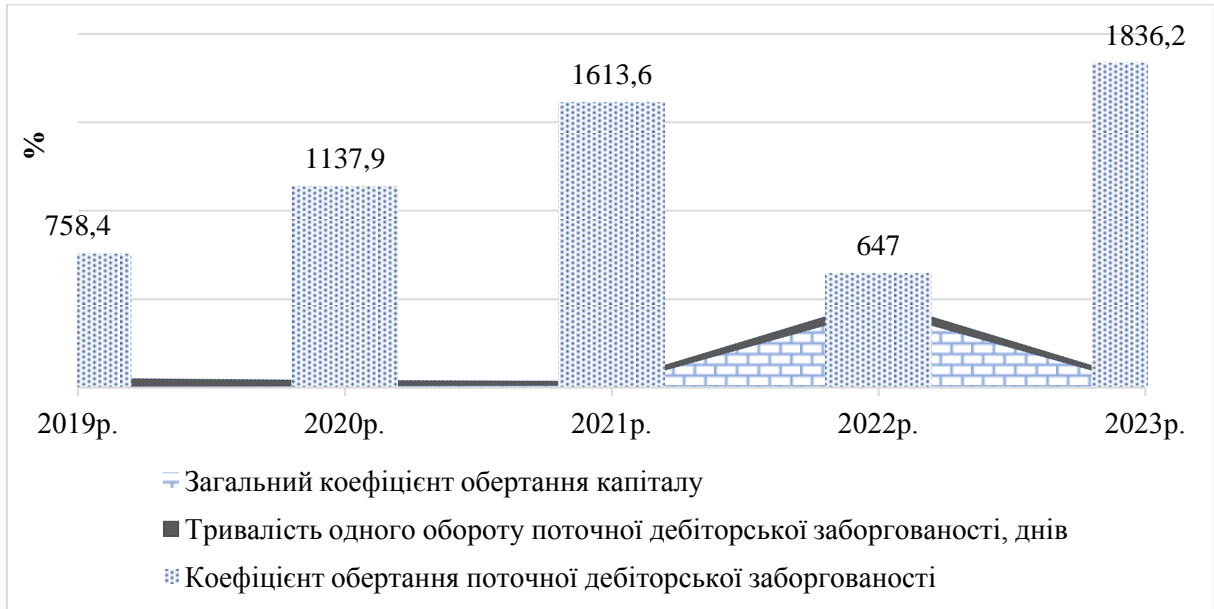

Рис. 2.5. Динаміка основних показників ділової активності ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2019-2023рр.

Таким чином, товариство з обмеженою відповідальністю ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» зареєстровано в місті Запоріжжя в 2019 році. Основним видом діяльності є неспеціалізована оптова торгівля, яку товариство здійснює по всій території країни. Діяльність товариства оформлюється відповідними документами з додержанням вимог чинного законодавства. Керівник несе пряму відповідальність за дотримання вимог фінансового, податкового та трудового законодавства. ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» зареєстровано як платник податків на загальних умовах та є платником податку на додану вартість (ПДВ) та податку на прибуток, що обумовлено специфікою діяльності товариства, оскільки його контрагенти здебільшого також є платниками таких податків. Товариство ефективно використовує внутрішні кредитні ресурси та системи знижок від постачальників і покупців.

З початку створення підприємства і протягом досліджуваного періоду з 2019 по 2023 роки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» демонструє значне зростання фінансових показників. Спостерігається збільшення оборотних активів, здебільшого, за рахунок накопичення запасів, значного приросту поточної дебіторської заборгованості та грошових коштів. Поточна дебіторська заборгованість зросла з 326 тис грн у 2019 році до 2279,5 тис грн у 2023 році, тобто у 6,99 рази. Валовий прибуток зріс у 38 раз, а чистий прибуток збільшився в 1492,8 рази, що підкреслює ефективність основної діяльності. Спостерігаємо підвищення рівня операційних витрат, зокрема собівартості реалізації, яка зросла у 9,31 рази, що свідчить про зростання витрат підприємства і потребує більш ефективного управління ресурсами для збереження рентабельності діяльності.

2.2. Аналіз стану економічної безпеки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» та діагностика її складових

Систематичний аналіз стану економічної безпеки підприємства дає змогу вчасно ідентифікувати ризики, оцінити загрози та визначити вразливі місця, які можуть впливати на стабільність та розвиток підприємства. Економічна безпека є основою для забезпечення підприємству необхідного рівня фінансової стійкості, конкурентоспроможності та ефективного використання ресурсів. У ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» відсутній окремий підрозділ, який би займався питаннями економічної безпеки, і це ускладнює оперативне реагування на можливі загрози, особливо в нестабільних умовах оптової торгівлі. Специфіка діяльності такого виду діяльності характеризується широким колом контрагентів, значними обсягами складених договорів і відповідно високими ризиками, що пов'язані з фінансовими втратами. Створити такий підрозділ для досліджуваного підприємства є занадто затратним, тому, для оптимізації витрат доцільно

залучати зовнішніх експертів або консалтингові компанії для проведення комплексної оцінки рівня безпеки підприємства та надання рекомендацій щодо її підвищення.

Переходимо до розрахунків основних показників, які дозволять оцінити рівень економічної безпеки підприємства та визначити напрями для її підвищення. Для коректності розрахунків використовуємо показники фінансової звітності ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП». Для кращої візуалізації результати розрахунків фінансової складової наведено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Розрахунок показників фінансової складової
ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2023 рік

Показник	Формула розрахунку	Отримані значення	Пояснення
Рівень фінансової безпеки	$E_e = BK - A_1$	1833-311,8=1521,2	E_e — різниця між власним капіталом (BK) і вартістю необоротних активів (A_1)
Оцінка економічної безпеки ($\pm E_c$)	$\pm E_c = E_e - Z$	1521,2-68,6=1452,6	$\pm E_c$ — власні оборотні активи для покриття витрат, де Z — вартість величини запасів.
Обсяг власних оборотних коштів і короткострокових ресурсів ($\pm E_t$)	$\pm E_t = (E_c + K) - Z$	(1452,6+0)-68,6=1384	$\pm E_t$ — обсяг власних оборотних коштів і залучених короткострокових кредитів (K).
Обсяг власних оборотних коштів, короткострокових і довгострокових кредитів ($\pm E_n$)	$\pm E_n = (E_c + K + K_t) - Z$	(1452,6+0+0)-68,6=1384	$\pm E_n$ — обсяг власних оборотних коштів і залучених короткострокових і довгострокових кредитів (K_t)

Отримані розрахункові значення показують, що рівень фінансової безпеки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» у 2023 році є позитивним. Всі розраховані показники ($\pm E_c$, $\pm E_t$, $\pm E_n$) є позитивними, тобто їх значення більше нуля, що свідчить про високий рівень фінансової безпеки підприємства і має добру економічну, фінансову і кредитну стабільність.

Присвоюємо високий рівень безпеки і значення 5.

Розрахунки інформаційної складової товариства робимо за даними власних спостережень, а також анкетними даними опитування працівників. Розрахунок показників інформаційної складової ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2023 рік наведено в таблиці 2.4:

Таблиця 2.4.

Розрахунок інформаційної складової
ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2023 рік

Показник	Формула розрахунку	Результат розрахунку
Рівень інформаційної безпеки, $k_{i\delta}$	$k_{i\delta} = k_{\Pi} * k_c * k_T$	$0,7 * 0,7 * 0,85 = 0,41$
обсяг інформаційних даних, k_{Π}	$k_{\Pi} = \frac{k_3}{k_{Гр}}$	$\frac{70\%}{100\%} = 0,7$
Показник автономії інформаційних даних, k_c	$k_c = \frac{k_{нс}}{k_{нср}}$	$\frac{70\%}{100\%} = 0,7$
Показник підтвердження надійності інформаційних даних, k_T	$k_T = \frac{k_p}{k_3}$	$\frac{60\%}{70\%} = 0,41$

де, k_3 – загальний обсяг інформації;

$k_{Гр}$ – обсяг, що забезпечить ефективне управління інформацією;

$k_{нс}$ – дані підтвердженої доцільності прийнятих рішень;

$k_{нср}$ – загальний обсяг підтверджених даних відповідності інформації.

Таким чином, розраховане значення показника $k_{i\delta} = 0,41$, свідчить про середній рівень показника інформаційної складової, оскільки знаходиться в межах критерію $0,3 \leq k_{i\delta} \leq 0,7$. Присвоюємо умовне значення 2.

Розрахунок таких показників, як плинність кадрів, фізичне старіння, рівень фондоозброєності та фондоозброєність невиробничими фондами та їхній комплексний вплив через загальний показник k_{δ} , забезпечує об'єктивну оцінку кадрової безпеки, що дозволяє уникати потенційних втрат, спричинених недостатньою увагою до управління персоналом. Розрахункові дані наведено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5.

Розрахунок показників кадрової складової ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР
ГРУПП» за 2023 рік

Показник	Формула розрахунку	Результат розрахунку
Рівень кадрової безпеки, k_{δ}	$K_{\delta} = 0,25 * K_{п} + 0,2 * K_{в} + 0,35 * \Phi_{o} + 0,2 * \Phi_{но}$	5,3
коефіцієнту плинності кадрів ($k_{п}$):	$k_{п} = \frac{\Sigma Чз}{O}$	0,14
коефіцієнт фізичного старіння кадрів, $k_{в}$	$k_{в} = \frac{O_{в}}{O}$	0,28
коефіцієнт фондоозброєності кадрів (Φ_{o}):	$\Phi_{o} = \frac{O3}{O}$	3,84
коефіцієнт фондоозброєності кадрів невиробничими фондами ($\Phi_{но}$):	$\Phi_{но} = \frac{O3_{нв}}{O}$	0,0

де, $Чз$ –кількість звільнених штатних працівників за період розрахунку;

O - загальна чисельність працівників за період розрахунку;

$O_{в}$ – кількість працівників пенсійного віку;

$O3$ – вартість основних засобів підприємства.

$k_{п} = 1/7 = 0,14$ - при пороговому значенні - $0,102 \leq K_{п} < 0,152$ – Незадовільний рівень- присвоюємо значення 2.

$k_{в} = 2/7 = 0,28$ - при пороговому значенні - $0,255 \leq K_{в} < 0,311$ - задовільна безпека - присвоюємо значення 3.

$\Phi_{o} = 26,9/7 = 3,84$ - при пороговому значенні - $51 \geq \Phi_{o} > 11$ критична безпека - присвоюємо значення 1.

$\Phi_{но} = 0/7 = 0$ - при пороговому значенні - $32 < \Phi_{н} < 69$ - критичний рівень- присвоюємо значення 1.

$$K_{\delta} = 0,25 * 2 + 0,2 * 3 + 0,35 * 1 + 0,2 * 1 = 1,8$$

Отже, отримані розрахунки показника кадрової безпеки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2023 рік мають відхилення від нормативного показника 48%.

Оцінка кадрової безпеки є основою для подальшого аналізу

інтелектуальної безпеки, що враховує кваліфікацію працівників, рівень інтелектоозброєності та використання інтелектуальної власності. Розрахунки здійснювали за результатами власних спостережень за формулою:

$$k_{IT} = 0,5 * k_{KB} + 0,25 * k_{iO} + 0,25 * k_{дв} \quad (2.1)$$

Розрахункові дані наведено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Розрахунок рівня інтелектуально – технологічної безпеки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2023 рік

Показник	Формула розрахунку	Результат розрахунку	Умовне значення/ рівень безпеки
коефіцієнт кваліфікації працівників, k_{KB}	$k_{KB} = \frac{\sum_{i=1}^n Y}{O}$	0,71	4 (абсолютний рівень)
коефіцієнт інтелектоозброєності, k_{iO}	$k_{iO} = V_{iH}/O$	0	1 (критичний рівень)
коефіцієнт доходності співробітників, $k_{д}$	$k_{д} = D_{iп}/O$	0	1 (критичний рівень)

де, $\sum_{i=1}^n Y$ – кількість працівників з вищою освітою;

O - загальна чисельність працівників за 2023р.;

V_{iH} – вартість об'єктів інтелектуальної власності;

$D_{iп}$ – дохід, отриманий підприємством від використання інтелектуальної власності.

Отже, отримані розрахунки показника інтелектуальної безпеки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2023 рік дорівнюють: $k_{IT} = 0,5 * 4 + 0,25 * 0 + 0,25 * 0 = 2$ -задовільний рівень безпеки. Присвоюємо йому значення 3.

Розрахунок оцінки правової безпеки дозволив визначити відповідність діяльності підприємства нормативно-правовим актам, рівень захисту прав власності та забезпечення дотримання договірних зобов'язань. Розрахунки провели за формулою:

$$k_{КПБ} = 0,25 * k_{с.ар} + 0,25 * k_{вю} + 0,25 * k_{ш} + k_{в.юр} \quad (2.2)$$

Розрахункові дані наведено в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Розрахунок рівня правової безпеки
ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2023 рік

Показник	Результат розрахунку	Умовне значення/ рівень безпеки
питома вага судових рішень в загальній сумі договорів, $k_{c.ap}$	$k_{c.ap}=2/134=0,01$	3 (абсолютний рівень)
питома вага виграних позовів в загальній сумі судових рішень господарства, $k_{в.ю}$	$k_{в.ю}=2/2=1$	3 (абсолютний рівень)
питома вага штрафних санкцій в загальній вартості кредиторської заборгованості господарства, $k_{ш}$	$k_{ш}=2,74/907,6=0,003$	3 (абсолютний рівень)
питома вага юридичних витрат до загальної суми витрат господарства, $k_{в.юр}$	$k_{в.юр}=20/8401,9=0,002$	1 (критичний рівень)

Отже, отримані розрахунки показника правової безпеки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2023 рік дорівнюють:

$$k_{кпб} = 0,25 * 3 + 0,25 * 3 + 0,25 * 3 + 0,25 * 1 = 2,5 - \text{задовільний рівень безпеки.}$$

Присвоюємо йому значення 3.

Визначення інтегрального показник силової безпеки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» дозволяє виявити потенційні ризики у фізичному захисті підприємства та розробити заходи для їх усунення. Розрахунок здійснено на підставі аналітичних даних господарства за формулою:

$$k_c = 0,5 * k_{в.ох} + 0,5 * k_{сб}, \quad (2.3)$$

Розрахункові дані наведено в таблиці 2.8

Таблиця 2.8

Розрахунок рівня силової безпеки
ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2023 рік

Показник	Результат розрахунку	Умовне значення/ рівень безпеки
частка витрат на охорону в загальному обсязі витрат, $k_{в.ох}$	$k_{в.ох}=1300/8401,9=0,15$	2 (середній)
показник забезпечення працівників охоронними послугами, $k_{сб}$	$k_{сб}=1$	3 (абсолютний рівень)

Отримані розрахунки показника силової безпеки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2023 рік дорівнюють:

$$k_c = 0,5 * 2 + 0,5 * 3 = 2,5$$

Отже, при нормативному значенні 3, показник силової безпеки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2023 рік дорівнює значенню 2,5.

Розрахунок складових економічної безпеки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» дозволив визначити рівень фінансової, кадрової, інтелектуальної, правової та силової безпеки підприємства. Аналіз цих показників формує загальне уявлення про стан безпеки на підприємстві і допоможе виявити потенційні загрози і слабкі місця. Аналіз фактичних та нормативних рівнів безпеки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2023 рік наведено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Порівняння фактичних та нормативних значень рівнів безпеки
ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2023 рік

Назва складової ЕБ	Нормативний рівень	Фактичний рівень	Відносна оцінка отриманого показника до нормативного значення, %
Фінансова	5	5	1
Інформаційна	3	2	66,6
Інтелектуально-технологічна	4	3	75,00
Кадрова	4	1,8	48,0
Правова	3	3	1
Силова	3	2,5	83,3

Як видно з таблиці 2.9 найкращі результати досягнуті у фінансовій та правовій складових. Значне відхилення від нормативних значень в кадровій складовій - сягає 48% і вимагає невідкладних заходів для зміцнення кадрової безпеки, оскільки у сфері оптової торгівлі важливо дотримуватись високих стандартів обслуговування, ведення переговорів, заключення контрактів, інше. Також і інформаційна, і інтелектуальна складова потребує покращення задля досягнення вищого рівня економічної безпеки, що в свою чергу, забезпечить належний контроль за управлінням дебіторською заборгованістю.

За результатами проведених розрахунків сформуємо діаграму, яка наочно відобразить фактичний стан кожної складової безпеки і сприятиме

розробці рекомендацій щодо покращення загального захисту підприємства (рис.2.6).

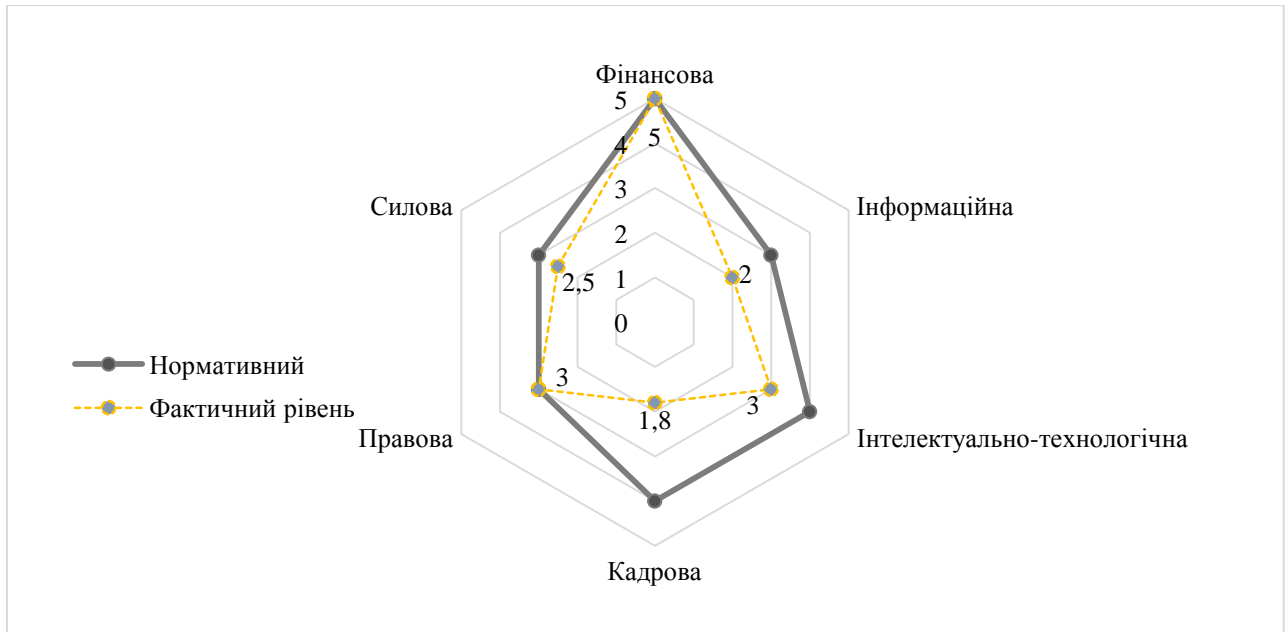

Рис.2.6. Індикатор економічної стабільності складових ФЕБ ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за 2023 рік

Отже, у ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» відсутній підрозділ економічної безпеки, що ускладнює реагування на загрози, особливо в умовах оптової торгівлі з високими ризиками фінансових втрат в нестабільних умовах оптової торгівлі. Специфіка діяльності такого виду діяльності характеризується широким колом контрагентів, значними обсягами складання договорів і відповідно високими ризиками, що пов'язані з фінансовими втратами. Створення такого підрозділу є економічно нераціональним, тому, для оптимізації витрат, доцільно залучити зовнішніх експертів або консалтингові компанії для проведення оцінки безпеки та надання рекомендацій.

Найвищі показники розрахункових значень фінансово-економічної безпеки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» були зафіксовані у фінансовій та правовій складових, що підтверджує високий рівень фінансової стійкості та відповідність нормативно-правовим актам. Водночас, значне відхилення від нормативного рівня у кадровій складовій (48%) потребує термінових заходів для покращення управління персоналом, що особливо важливо в умовах

оптової торгівлі для забезпечення ефективності бізнес-операцій. Інформаційна та інтелектуально-технологічна складові також вимагають удосконалення для підвищення загального рівня економічної безпеки та контролю за дебіторською заборгованістю.

2.3. Інформаційне забезпечення формування показників дебіторської заборгованості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП»

Як відомо, інформація є основою для прийняття управлінських рішень, а її якість визначається достовірністю, своєчасністю, повнотою та актуальністю. Саме від цих якостей залежить ефективність управлінських дій. І в цьому контексті варто приділити увагу стану дебіторської заборгованості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП», оскільки її надмірні обсяги суттєво впливають на фінансову стійкість і платоспроможність підприємства відволікаючи оборотні кошти з господарської діяльності. Як зазначалося вище, для запобігання негативним наслідкам, особливу роль відіграє якість інформаційного забезпечення, за рахунок якого можна своєчасно отримати дані про стан дебіторської заборгованості, її динаміку і структуру, що дозволить ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення.

У ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» питаннями збирання, аналізу і систематизації даних про стан дебіторської заборгованості займається бухгалтер підприємства, який також відповідає за контроль своєчасності надходження платежів і своєчасне реагування на їх можливі затримки. До обов'язків бухгалтера включають і контроль за документами, що підтверджують заборгованість, ведення реєстрів дебіторської заборгованості та підготовку звітності для керівництва.

Відносин з контрагентами ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» оформлюються за допомогою автоматизованої програми «1С Бухгалтерія» і розпочинається з моменту укладання договорів. Договори складаються

окремо по кожному партнеру і обов'язково в двох паперових екземплярах. У договорі детально регламентуються всі умови співпраці і порядок постачання товарів і послуг: обов'язки сторін, строки виконання зобов'язань, порядок розрахунків, санкції за порушення, форсмажорні випадки тощо. Саме умови оформлення договору визначають характер і порядок відображення дебіторської заборгованості в обліку, оскільки є першим елементом в інформаційному потоці. Після підписання договорів здійснюється поставка товарів, що підтверджується видатковими накладними або актами виконаних робіт, які виступають основою для нарахування дебіторської заборгованості та формуються на основі рахунків-фактур, які відображають суму боргу, що підлягає оплаті. Узагальнення облікової інформації про стан дебіторської заборгованості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» здійснюють на синтетичних рахунках бухгалтерського обліку зображених на рисунку 2.7.

Для перевірки правильності розрахунків і узгодження даних з контрагентами можуть проводитися взаємні перевірки, що оформлюються актом звірки взаєморозрахунків. Такі перевірки проводять для уникнення розбіжностей в облікових даних та своєчасного реагування на можливі неточності.

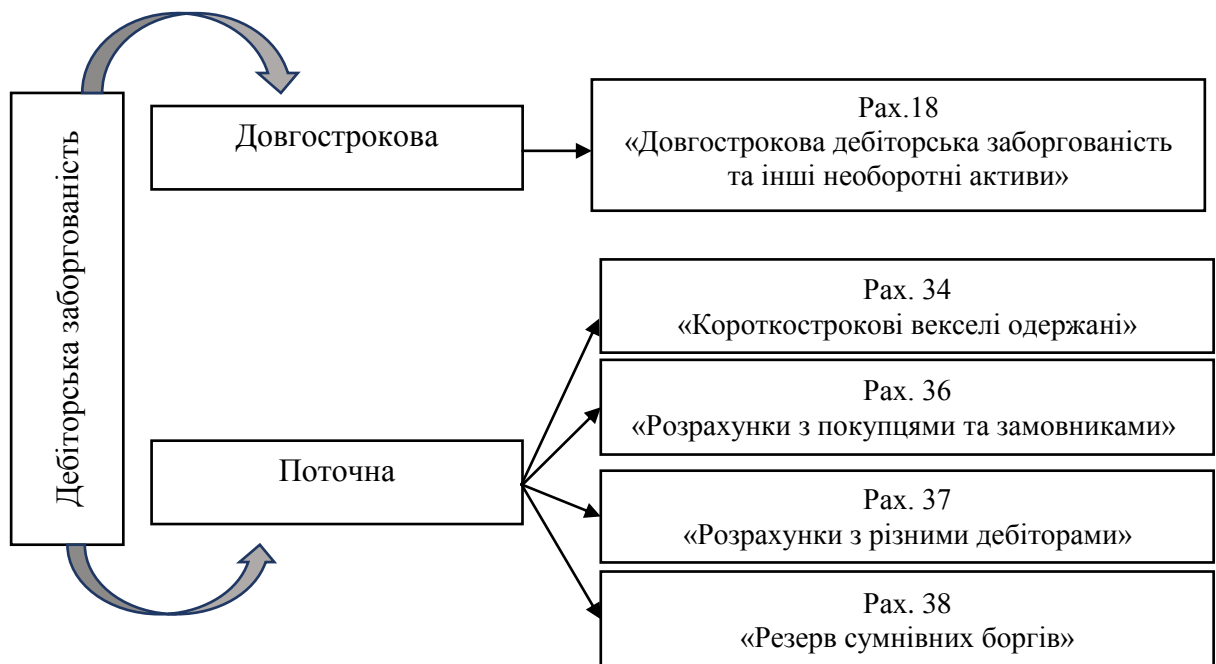

Рис. 2.7. Рахунки для обліку дебіторської заборгованості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП»

Платежі оформлюються платіжними інструкціями, які підтверджують проведення фінансових операцій. Інформація про стан дебіторської заборгованості систематизується у спеціальних оборотних відомостях, де вказується сума заборгованості, строки її погашення та дані про контрагентів.

В кінці року бухгалтер складає фінансові звіти, зокрема баланс та звіт про фінансові результати спрощеної форми, де відображається стан дебіторської заборгованості підприємства. В балансі, стан розрахунків з покупцями відображується у другому розділі активу. Ці дані використовуються для розрахунку показників ліквідності та платоспроможності товариства. У разі виявлення безнадійної заборгованості складаються акти її списання, що фіксують суму боргу, яку підприємство більше не очікує отримати, і яку необхідно виключити з облікових даних. На підприємстві резерв сумнівного боргу не формують.

Для проведення аналізу стану дебіторської заборгованості та планування подальших дій у ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» складаються внутрішні звіти, що надають керівництву інформацію для ухвалення рішень, що сприяє своєчасному контролю за фінансовими потоками і підвищенню ефективності УДЗ. Можна говорити, що всі етапи – від укладання договорів і складання первинних документів до аналітичної оцінки інформації формують єдину інтегровану систему управління інформаційного забезпечення за допомогою якої можна ефективно управляти дебіторською заборгованістю. Дана система повинна охоплювати облікові, аналітичні та управлінські дані, спрямовані на забезпечення ефективного контролю за дебіторською заборгованістю і мінімізацію ризиків, пов'язаних із фінансовими потоками підприємства (рис.2.8).

Таким чином, основними джерелами інформаційного забезпечення УДЗ у ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» є облікові документи, зокрема договори з контрагентами, рахунки-фактури, видаткові накладні, акти виконаних робіт та платіжні інструкції, що формують основу для

нарахування заборгованості, її обліку та аналізу.

Рис.2.8. Інтегрована система інформаційного забезпечення управління дебіторською заборгованістю ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП»

У поєднанні з аналітичними даними автоматизованої програми ці джерела сприяють оперативному контролю за фінансовими потоками і сприяють формуванню інтегрованої системи управління дебіторською заборгованістю, яка передбачає поділ на забезпечувальну та функціональну складові і дозволяє створити ефективний механізм збору та обробки інформації забезпечуючи якісний інформаційний потік для прийняття управлінських рішень.

Висновки до розділу 2

1. Товариство з обмеженою відповідальністю ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» зареєстровано в місті Запоріжжя в 2019 році. Основним видом діяльності є неспеціалізована оптова торгівля, яку товариство здійснює по всій території країни. Діяльність товариства оформлюється відповідними документами з додержанням вимог чинного законодавства. Керівник несе пряму відповідальність за дотримання вимог фінансового, податкового та трудового законодавства. ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» зареєстровано як платник податків на загальних умовах та є платником податку на додану вартість (ПДВ) та податку на прибуток, що обумовлено специфікою діяльності товариства, оскільки його контрагенти здебільшого також є платниками таких податків. Товариство ефективно використовує внутрішні кредитні ресурси та системи знижок від постачальників і покупців.

2. З початку створення підприємства і протягом досліджуваного періоду з 2019 по 2023 роки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» демонструє значне зростання фінансових показників. Спостерігається збільшення оборотних активів, здебільшого, за рахунок накопичення запасів, значного приросту поточної дебіторської заборгованості та грошових коштів. Поточна дебіторська заборгованість зросла з 326 тис грн у 2019 році до 2279,5 тис грн у 2023 році, тобто у 6,99 рази. Валовий прибуток зріс у 38 раз, а чистий прибуток збільшився в 1492,8 рази, що підкреслює ефективність основної діяльності. Спостерігаємо підвищення рівня операційних витрат, зокрема собівартості реалізації, яка зросла у 9,31 рази, що свідчить про зростання витрат підприємства і потребує більш ефективного управління ресурсами для збереження рентабельності діяльності.

3. У ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» відсутній підрозділ економічної безпеки, що ускладнює реагування на загрози, особливо в умовах оптової торгівлі з високими ризиками фінансових втрат в нестабільних умовах оптової торгівлі. Специфіка діяльності такого виду

діяльності характеризується широким колом контрагентів, значними обсягами складання договорів і відповідно високими ризиками, що пов'язані з фінансовими втратами. Створення такого підрозділу є економічно нераціональним, тому, для оптимізації витрат, доцільно залучити зовнішніх експертів або консалтингові компанії для проведення оцінки безпеки та надання рекомендацій.

4. Найвищі показники розрахункових значень фінансово-економічної безпеки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» були зафіксовані у фінансовій та правовій складових, що підтверджує високий рівень фінансової стійкості та відповідність нормативно-правовим актам. Водночас, значне відхилення від нормативного рівня у кадровій складовій (48%) потребує термінових заходів для покращення управління персоналом, що особливо важливо в умовах оптової торгівлі для забезпечення ефективності бізнес-операцій. Інформаційна та інтелектуально-технологічна складові також вимагають удосконалення для підвищення загального рівня економічної безпеки та контролю за дебіторською заборгованістю.

5. Основними джерелами інформаційного забезпечення УДЗ у ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» є облікові документи, зокрема договори з контрагентами, рахунки-фактури, видаткові накладні, акти виконаних робіт та платіжні інструкції, що формують основу для нарахування заборгованості, її обліку та аналізу. У поєднанні з аналітичними даними автоматизованої програми ці джерела сприяють оперативному контролю за фінансовими потоками і сприяють формуванню інтегрованої системи управління дебіторською заборгованістю, яка передбачає поділ на забезпечувальну та функціональну складові і дозволяє створити ефективний механізм накопичення, обробки та систематизації інформації забезпечуючи якісний інформаційний потік для прийняття управлінських рішень.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП»

3.1. Аналітичне забезпечення управління дебіторською заборгованістю

Аналітичне забезпечення управління дебіторською заборгованістю виступає ефективним інструментом ведення бізнесу, що дозволяє кількісно та якісно оцінити зміни в об'єктах управління та виявити тенденції розвитку позитивних і негативних явищ. Завдяки своєчасному аналізу можна виявити потенційні внутрішні резерви бізнесу, що допоможуть підвищити його фінансову стійкість, наприклад, покращивши умови розрахунків з покупцями або прискоривши оборотність дебіторської заборгованості.

Аналітична інформація також забезпечує виконання основних функцій управління, таких як планування, контроль і регулювання. Планування базується на прогнозуванні майбутнього стану дебіторської заборгованості, контроль дозволяє оперативно виявити відхилення від планових показників, а регулювання сприяє розробці ефективних заходів для мінімізації простроченої чи безнадійної заборгованості. Для оцінки ефективності фінансового управління ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» доцільно провести аналіз динаміки показників дебіторської заборгованості, що дозволить виявити їх зміни за період 2019–2023 років (рис.3.1).

Динаміка поточної дебіторської заборгованості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за період 2019–2023 років демонструє суттєве зростання показника, особливо у 2023 році, де він досяг позначки 2279,5 тис. грн. Така тенденція свідчить про зниження ефективності УДЗ, оскільки її значні обсяги можуть негативно вплинути на фінансову стійкість підприємства. Зростання дебіторської заборгованості означає, що більша частина оборотних коштів заморожена у формі боргів покупців, що знижує платоспроможність і обмежує можливості компанії інвестувати в господарську діяльність, створюючи ризики проблем з ліквідністю.

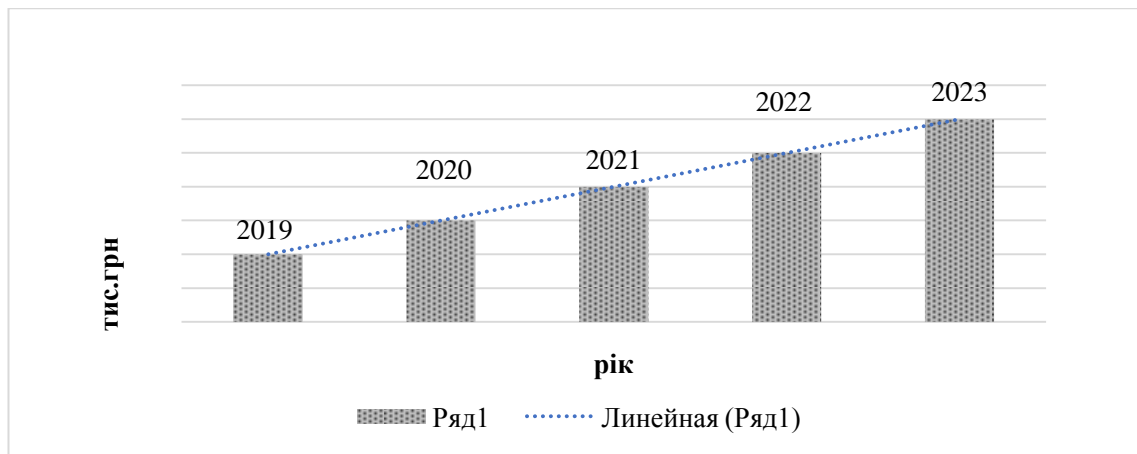

Рис. 3.1. Зміни рівня дебіторської заборгованості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» з 2019 по 2023рр.

Крім того, така ситуація збільшує ймовірність виникнення простроченої або безнадійної заборгованості, що призведе до фінансові втрати. Зростання дебіторської заборгованості також потребує додаткових витрат на її контроль та аналіз, що створює додаткове навантаження на системи управління. Тому, необхідно посилити контроль, оптимізувати умови розрахунків із контрагентами, використовувати інструменти прогнозування платіжної дисципліни для забезпечення стабільного фінансового стану компанії.

З метою оцінки фінансової стійкості та ефективності управління оборотним капіталом ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» проведемо аналіз взаємозв'язку між показниками дебіторської та кредиторської заборгованості, під час якого проконтролюємо стан платіжної дисципліни контрагентів і структури зобов'язань підприємства (Рис.3.2).

Як видно з рисунку 3.2., взаємозв'язок показників заборгованості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» демонструє значне перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською протягом аналізованого періоду (2019–2023 років). Що вказує на активну позицію кредитування своїх клієнтів, забезпечуючи їх продукцією чи послугами з відтермінуванням платежів, але водночас має значно менше короткострокових зобов'язань перед постачальниками та іншими кредиторами.

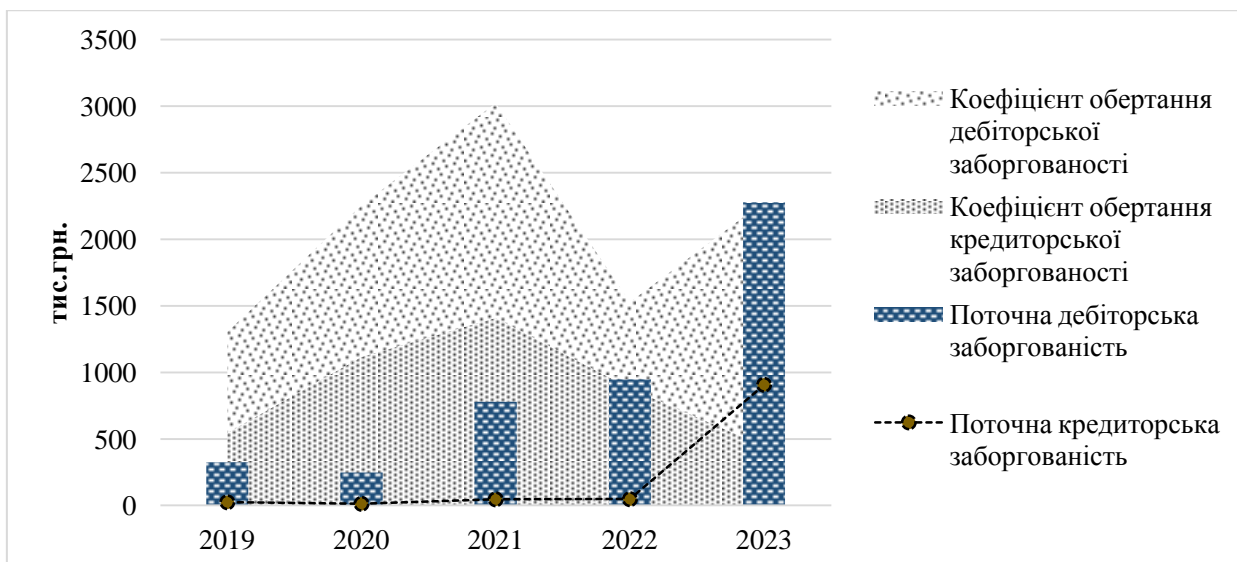

Рис. 3.2. Аналіз співвідношення показників дебіторської і кредиторської заборгованості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» з 2019 по 2023рр.

В процесі аналізу з'ясували, що у 2023 році дебіторська заборгованість становила 2279,5 тис. грн, тоді як кредиторська — лише 907,6 тис. грн, що майже в 2,5 раза менше. Подібна ситуація спостерігалася й у попередні роки.. Такі диспропорції свідчать про нерівномірний розподіл фінансових ресурсів, що може створювати ризики для фінансової стабільності. Перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською вказує на те, що значна частина оборотного капіталу підприємства залучена у вигляді коштів, які поки що не повернуті покупцями. Це знижує ліквідність компанії та ускладнює своєчасне виконання поточних зобов'язань, що може привести до залежності від зовнішнього фінансування. У довгостроковій перспективі така тенденція потребує посилення політики УДЗ, вдосконалення умов договорів із покупцями та контролю за платіжною дисципліною для зниження ризику неплатежів і покращення фінансової стійкості компанії.

Зважаючи на зазначені проблеми, доцільно виокремити першочергові завдання аналітичного супроводу УДЗ ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» (Рис. 3.3).

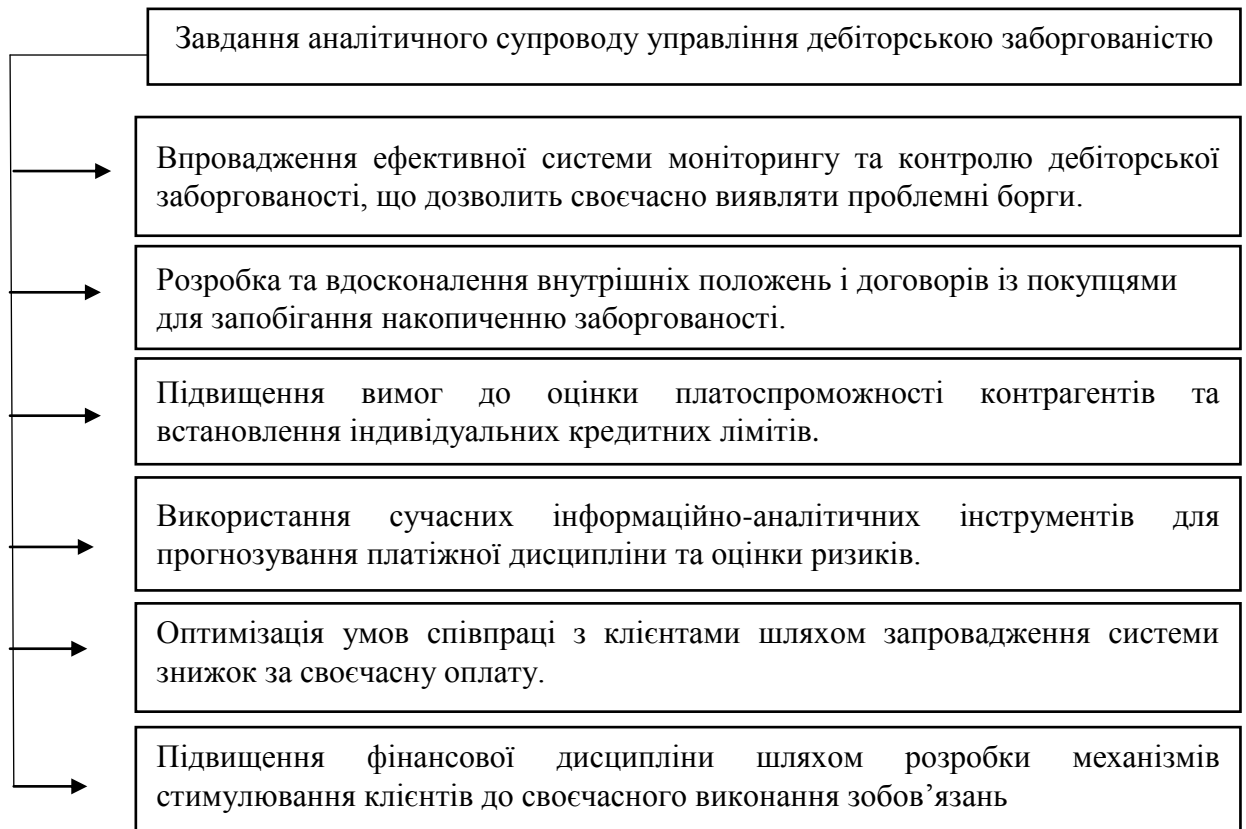

Рис. 3.3. Завдання аналітичного супроводу управління дебіторською заборгованістю ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП»

Сформовані завдання спрямовані на покращення фінансової стійкості підприємства та зниження ризиків, що виникають унаслідок проблем з ліквідністю та платоспроможністю. Їх реалізація забезпечить ефективний контроль за дебіторською заборгованістю і дозволить своєчасно виявити проблемні ситуації, а також оперативно на них відреагувати.

Отже, аналітичне забезпечення є важливим інструментом ефективного УДЗ, що дозволяє своєчасно виявити проблеми, аналізувати їх причини та розробити заходи для їх усунення, що сприяє покращенню фінансової стійкості компанії та зниженню її ризиків, пов'язаних із проблемами ліквідності та платоспроможності.

Аналіз динаміки дебіторської заборгованості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» демонструє перевищення показників дебіторської заборгованості над кредиторською, що вказує на нерівномірний розподіл фінансових ресурсів та збільшує ризики, пов'язані з ліквідністю та

фінансовою стабільністю компанії. Це створює необхідність посилення політики УДЗ, вдосконалення умов договорів із покупцями, підвищення контролю за платіжною дисципліною і впровадження ефективних заходів для мінімізації прострочених і безнадійних заборгованостей.

3.2. Економетричне моделювання як інструмент управління дебіторською заборгованістю

Оптимізація управління дебіторською заборгованістю є необхідною для збереження фінансової стійкості підприємства, оскільки безпосередньо має вплив на ліквідність, платоспроможність та загальний фінансовий стан господарювання. Сучасні підходи до УДЗ передбачають застосування аналітичних і інструментів, що дозволяють оцінювати вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на динаміку заборгованості, та методи прогнозування, що сприяють ухваленню зважених управлінських рішень та запроваджувати оптимальні кредитні політики і заходи контролю.

За результатами наших попередніх розрахунків встановлено, що рівень дебіторської заборгованості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР» демонструє тенденції до збільшення, що супроводжуються підвищеними ризиками і потребують детального дослідження. У такій ситуації доцільно застосовувати економетричні інструменти, які дозволять більш точно визначити причини змін та оцінити можливі ризики. Популярним методом оцінки фінансової стабільності підприємства та ймовірності настання банкрутства є метод Альтмана, відомий як Z-score. Використання Z-score у контексті управління дебіторською заборгованістю можливо для загальної оцінки фінансового стану підприємства, що впливає на рівень дебіторської заборгованості. Альтман використав метод багатфакторного дискримінантного аналізу, який ґрунтується на аналізі п'яти фінансових коефіцієнтів, що характеризують різні показники: ліквідність, прибутковість, фінансову

стійкість, ефективність використання активів та структуру капіталу. Ці коефіцієнти об'єднуються в інтегральне значення - Z-рахунок, що дозволяє оцінити, у якій зоні ризику перебуває підприємство. Вихідні дані ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» для моделювання за Е. Альтманом наведено в таблиці 3.1

Таблиця 3.1.

Вихідні дані ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП»
для моделювання за Е. Альтманом

№ п/п	Код рядка	Показники	2021	2022	2023
1	1300	Сума балансової вартості активів, тис. грн.	892,0	1679,5	2800,7
2	1195	Сума оборотних активів, тис. грн.	874,1	1652,6	2488,9
3	1695	Сума зобов'язань, тис. грн.	101,6	1350	967,7
4	1420	Нерозподілений прибуток, тис. грн.	140,7	279,5	1783,7
5	1495	Власний капітал, тис. грн..	190,7	329,5	1833
6	2000	Сума виручки від реалізації товарів, тис. грн.	8300,8	5598,8	29646,4
7	2290	Сума прибутку до оподаткування, тис. грн.	129,6	169,3	1833,5

Розрахунок моделі Альтмана здійснюємо за формулою інтегрального значення:

$$Z=1,2 \times X1+1,4 \times X2+3,3 \times X3+0,6 \times X4+0,998 \times X5 \quad (3.1)$$

де, X1 – відображає здатність підприємства покривати короткострокові зобов'язання за рахунок оборотних активів і розраховується за формулою:

$$X1 = \frac{\text{Оборотні активи} - \text{зобов'язання}}{\text{Балансова вартість активів}} \quad (3.2)$$

X2 – показує накопичену частку власного капіталу в загальних активах підприємства і розраховується за формулою:

$$X2 = \frac{\text{Нерозподілений прибуток}}{\text{Балансова вартість активів}} \quad (3.3)$$

X3 – показує ефективність використання активів для отримання прибутку і розраховується за формулою:

$$X3 = \frac{\text{Сума прибутку до оподаткування}}{\text{Балансова вартість активів}} \quad (3.4)$$

X4 – характеризує залежність підприємства від зовнішнього фінансування і розраховується за формулою:

$$X4 = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Забов'язання}} \quad (3.5)$$

X5 –(оборотність активів) – вказує на здатність залучати власні активи для отримання доходу і розраховується за формулою:

$$X5 = \frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Балансова вартість активів}} \quad (3.6)$$

Розраховані коефіцієнти інтегрального значення та результати економетричного моделювання фінансової стабільності ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» наведено в таблиці 3.2:

Таблиця 3.2

Розрахунок коефіцієнтів інтегрального показника фінансової стійкості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» та економетричне моделювання його стабільності за 2021-2023 роки

Рік	X1	X2	X3	X4	X5	(Z-score)
2021	0,86	0,15	0,14	1,87	9,3	12,20
2022	0,18	0,17	0,10	0,24	3,33	4,25
2023	0,54	0,63	0,65	1,89	10,6	15,37
<i>Порогові значення розрахованих коефіцієнтів моделі Е.Альтмана</i>						
Критерій (Z-score)		Оцінка		Стан підприємства		
Z < 0		негативний стан		Напівбанкрут		
0 < Z < 1		негативний стан		Загроза банкрутства		
1 < Z < 2		Порушена фінансова стійкість		Ризикований		
Z > 2		Фінансово стійкий		Позитивний		
<i>Результати економетричного моделювання</i>						
Z ₂₀₂₁ =1,2 × 0,86+1,4×0,15+3,3×0,14+0,6×1,87+0,998×9,3=12,20						
Z ₂₀₂₂ =1,2×0,18+1,4×0,17+3,3×0,10+0,6×0,24+0,998×3,33=4,25						
Z ₂₀₂₃ =1,2×0,54+1,4×0,63+3,3×0,65+0,6×1,89+0,998×10,6=15,35						
<i>Висновки моделювання фінансової стабільності ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП»</i>						
Протягом досліджуваного періоду підприємство має високий рівень фінансової стійкості						

Як видно з таблиці отримані показники за критерієм (Z-score) Альтмана за період з 2021 по 2023 роки демонструють позитивне значення, що свідчить про високий рівень фінансової стійкості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за період дослідження. Схематично, зміни рівня фінансової стійкості за модифікованим критерієм (Z-score) Альтмана наведено на рис. 3.4.

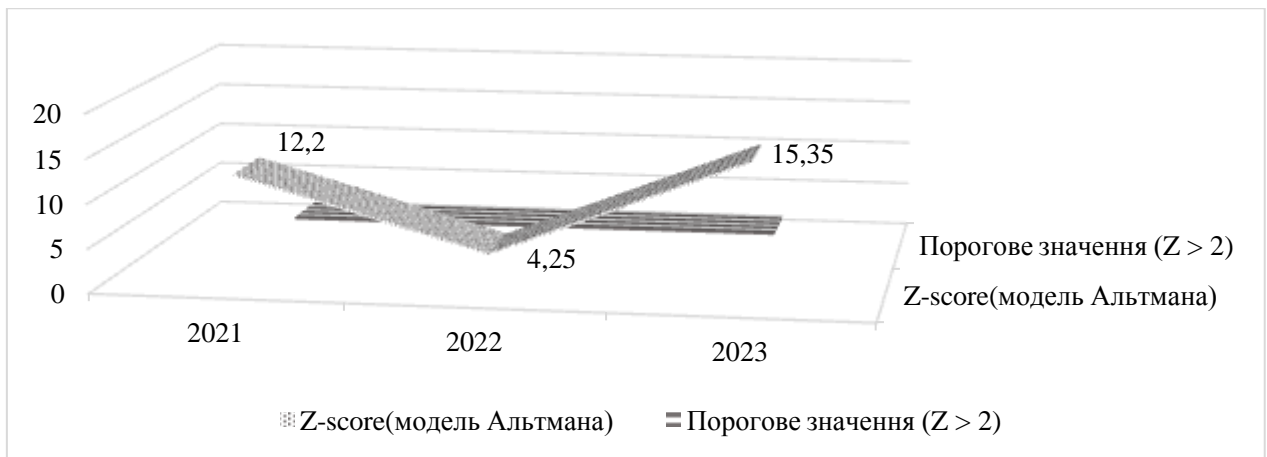

Рис. 3.4. Рівень фінансової стійкості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» за модифікованою моделлю Альтмана

Отже, оптимізація УДЗ є необхідною для збереження фінансової стійкості підприємства, оскільки безпосередньо впливає на показники ліквідності та платоспроможності. Проведений аналіз показав, що рівень показників дебіторської заборгованості підприємства демонструє тенденції до збільшення, що супроводжуються підвищеними ризиками і потребують детального дослідження. У такій ситуації доцільно застосовувати економетричні інструменти, які дозволять більш точно визначити причини змін та оцінити можливі ризики. Використання дискримінантної моделі Альтмана (Z-score) надало змогу оцінити загальний фінансовий стан підприємства та порівняти їх з пороговими значеннями. Отримані показники за критерієм (Z-score) демонструють позитивне значення, що свідчить про високий рівень фінансової стійкості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП».

3.3. Алгоритм формування системи управління дебіторською заборгованістю

У сучасних бізнес-умовах, управлінські дії спрямовуються на досягнення поставлених цілей, що забезпечують стабільність та конкурентоспроможність компанії. Важливими цілями цієї діяльності є

створення системи управління, яка здатна мінімізувати ризики та сприяти підтримці високого рівня безпеки господарства. Для підприємств, що займаються оптовою торгівлею ефективною УДЗ є основою при забезпеченні фінансової стабільності, оскільки швидкість обороту коштів у такій діяльності безпосередньо впливає на рівень платоспроможності та ліквідності і будь-які прорахунки в управлінні можуть призвести до серйозних фінансових втрат або навіть до загроз банкрутства. Водночас, надмірно жорстка кредитна політика може призвести до втрати конкурентних переваг та зниження обсягів реалізації.

Застосування різних тактик, доповнених сучасними аналітичними інструментами, сприятиме мінімізації ризиків та оптимізації управлінських процесів. Важливо використовувати інструменти та методи управління адаптовані до обраної діяльності, враховуючи великий обсяг операцій, особливості клієнтів, ринку та фінансових можливостей підприємства.

Створення алгоритму формування системи УДЗ є необхідною умовою для зміцнення фінансово-економічної безпеки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП». Запропонований зміст алгоритму включає в себе послідовні дії спрямовані на зниження фінансових ризиків при веденні діяльності (рис. 3.5).

На першому етапі здійснюється оцінка поточного рівня дебіторської заборгованості підприємства, а саме, здійснюється аналіз обсягів заборгованості, термінів її погашення, структура контрагентів, які мають заборгованість, рівень прострочених платежів, інше. Далі визначаються причини виникнення заборгованості, приділяючи особливу увагу проблемам з платоспроможністю контрагентів.

Наступним етапом розробляється кредитна політика підприємства, що включає встановлення умов надання комерційного кредиту, визначення максимальних розмірів кредитів для кожного контрагента, строків і механізмів контролю за погашенням заборгованості. Політика має враховувати специфіку діяльності підприємства та фінансовий стан контрагентів.

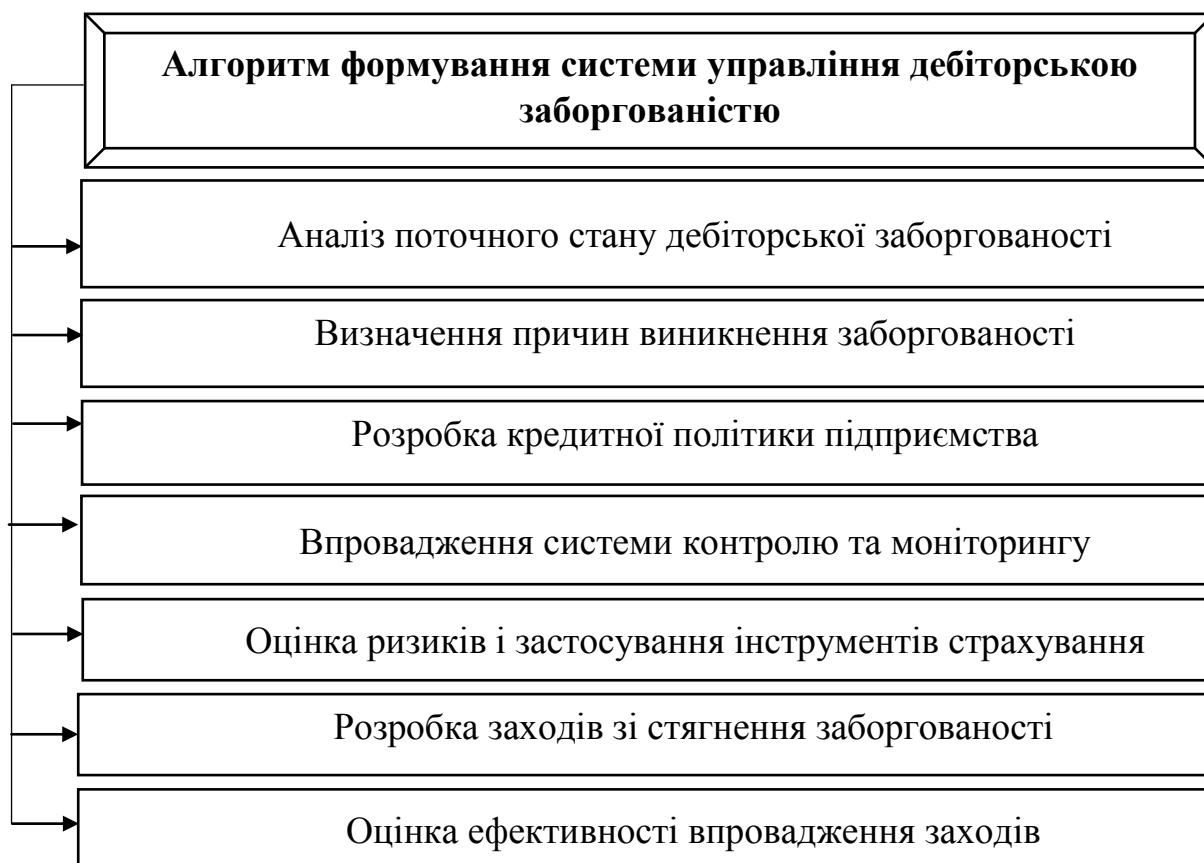

Рис. 3.5. Алгоритм формування системи управління дебіторською заборгованістю ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПШ»

Важливим етапом є впровадження системи контролю та моніторингу, що дозволить оперативно відслідкувати стан заборгованості, виявляти прострочені платежі та попередити ризики неплатежів.

Оцінка ризиків неплатежів здійснюється з використанням економетричних моделей, наприклад, моделі Альтмана (Z -score). Для зниження ризиків, також, можна застосовувати механізми страхування дебіторської заборгованості, укладання договорів факторингу або використовувати фінансові резерви для покриття можливих втрат.

У разі виникнення прострочених платежів необхідно реалізовувати заходи щодо їх повернення, що включатиме переговори з контрагентами, реструктуризацію заборгованості або залучення юридичних механізмів для стягнення боргів. Ефективне управління цим процесом сприятиме мінімізації ризиків і фінансових втрат підприємства.

На завершальному етапі оцінюємо ефективність впроваджених заходів,

аналізуючи показники ліквідності, платоспроможності та оборотності дебіторської заборгованості і у разі виявлення недоліків системи УДЗ вносяться коригування у кредитну політику підприємства.

Таким чином, важливими цілями підприємницької діяльності є створення системи управління, яка здатна мінімізувати ризики та сприяти підтримці високого рівня фінансової безпеки. Для підприємств, що займаються оптовою торгівлею ефективне УДЗ є основою при забезпеченні фінансової стабільності, оскільки швидкість обороту коштів у такій діяльності прямо впливає на рівень платоспроможності та ліквідності і будь-які прорахунки в управлінні можуть призвести до серйозних фінансових втрат або навіть до загроз банкрутства. Застосування різних тактик, доповнених сучасними аналітичними інструментами, дозволить мінімізувати ризики та оптимізувати управлінські процеси. Важливо використовувати інструменти та методи управління адаптовані до обраної діяльності, враховуючи великий обсяг операцій, особливості клієнтів, ринку та фінансових можливостей підприємства. Впровадження запропонованого алгоритму формування системи управління дебіторською заборгованістю ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» сприятиме зміцненню фінансової стабільності підприємства та підвищенню рівня його фінансової безпеки.

Висновки до розділу 3

1. Аналітичне забезпечення є важливим інструментом ефективного управління дебіторською заборгованістю, що дозволяє своєчасно виявити проблеми, аналізувати їх причини та розробити заходи для їх усунення, що сприяє покращенню фінансової стійкості компанії та зниженню її ризиків, пов'язаних із проблемами ліквідності та платоспроможності.

2. Аналіз динаміки дебіторської заборгованості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» демонструє перевищення показників дебіторської

заборгованості над кредиторською, що вказує на нерівномірний розподіл фінансових ресурсів та збільшує ризики, пов'язані з ліквідністю та фінансовою стабільністю компанії. Це створює необхідність посилення політики управління дебіторською заборгованістю, вдосконалення умов договорів із покупцями, підвищення контролю за платіжною дисципліною і впровадження ефективних заходів для мінімізації прострочених і безнадійних заборгованостей.

3. Рациональне управління дебіторською заборгованістю є важливим інструментом підтримання фінансової стабільності підприємства, оскільки безпосередньо впливає на показники ліквідності та платоспроможності. Проведений аналіз показав, що рівень показників дебіторської заборгованості підприємства демонструє тенденції до збільшення, що супроводжуються підвищеними ризиками і потребують детального дослідження. У такій ситуації доцільно застосовувати економетричні інструменти, які дозволять більш точно визначити причини змін та оцінити можливі ризики. Використання дискримінантної моделі Альтмана (Z -score) надало змогу оцінити загальний фінансовий стан підприємства та порівняти їх з пороговими значеннями. Отримані показники за критерієм (Z -score) Альтмана за період з 2021 по 2023 роки демонструють позитивне значення, що свідчить про високий рівень фінансової стійкості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП».

4. Важливими цілями підприємницької діяльності є створення системи управління, яка здатна мінімізувати ризики та сприяти підтримці високого рівня фінансової безпеки. Для підприємств, що займаються оптовою торгівлею ефективне управління дебіторською заборгованістю є основою при забезпеченні фінансової стабільності, оскільки швидкість обороту коштів у такій діяльності прямо впливає на рівень платоспроможності та ліквідності і будь-які прорахунки в управлінні можуть призвести до серйозних фінансових втрат або навіть до загроз банкрутства. Застосування різних тактик, доповнених сучасними аналітичними інструментами, дозволить

мінімізувати ризики та оптимізувати управлінські процеси. Важливо використовувати інструменти та методи управління адаптовані до обраної діяльності, враховуючи великий обсяг операцій, особливості клієнтів, ринку та фінансових можливостей підприємства. Впровадження запропонованого алгоритму формування системи управління дебіторською заборгованістю ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» сприятиме зміцненню фінансової стабільності підприємства та підвищенню рівня його фінансової безпеки.

ВИСНОВКИ

1. Виникнення дебіторської заборгованості є природним наслідком договірних умов і виступає тимчасовим фінансовим активом підприємства, управління яким є важливим для фінансової безпеки підприємства, оскільки впливає на його ліквідність і платоспроможність. Визначення причин виникнення дебіторської заборгованості та факторів, що на неї впливають, дозволяє ефективно оптимізувати її обсяги та скоротити ризики, пов'язані з фінансовими втратами. Основним елементом ефективного управління є якісне інформаційне забезпечення дебіторської заборгованості. Вимоги до якісного інформаційного забезпечення управління дебіторською заборгованістю створюють нові виклики для підприємств і потребує вдосконалення інструментів збору та аналізу даних, що дозволяє швидко відреагувати на фактори впливу дебіторської заборгованості, зменшувати фінансові ризики та підвищувати рівень фінансової безпеки компанії.

2. Дебіторська заборгованість є важливим активом фінансової діяльності підприємства, проте її обсяги та структура часто стають джерелом ризиків, які можуть негативно вплинути на ліквідність, платоспроможність та фінансово-економічну безпеку підприємства. Ризики, можуть бути обумовлені різними зовнішніми і внутрішніми факторами і виникати через неспроможність контрагентів виконувати зобов'язання, недоліки в кредитній політиці підприємства, слабким моніторингом заборгованості та зовнішніми економічними факторами. Необхідним інструментом запобігання таким ризикам є формування ефективної системи управління, яка включатиме аналіз платоспроможності клієнтів, розробку чітких умов кредитної політики, постійний моніторинг стану заборгованості, а також застосування дієвих методів оцінки ризиків, таких як, кредитний скоринг, економетричне моделювання та метод створення резервів, що сприятиме своєчасному виявленню негативних наслідків та впровадження заходів щодо їх зменшення.

3. Нормативно-правове забезпечення управління дебіторською заборгованістю в Україні складається з ряду законодавчих документів, які регулюють правильність відображення дебіторської заборгованості в обліку та ефективно управління ними на підприємстві. Основою служить Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», що визначає загальні принципи ведення обліку. Національними положеннями встановлюють правила визнання та оцінки активів, які є основою для розробки локальних нормативних актів підприємств. Проте питання аналітичного обліку не мають спеціалізованого нормативного документу, тому підприємствам доцільно розробляти внутрішні правила і використовувати оптимальні облікові інструменти для ефективного управління дебіторською заборгованістю.

4. Товариство з обмеженою відповідальністю ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» зареєстровано в місті Запоріжжя в 2019 році. Основним видом діяльності є неспеціалізована оптова торгівля, яку товариство здійснює по всій території країни. Діяльність товариства оформлюється відповідними документами з додержанням вимог чинного законодавства. Керівник несе пряму відповідальність за дотримання вимог фінансового, податкового та трудового законодавства. ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» зареєстровано як платник податків на загальних умовах та є платником податку на додану вартість (ПДВ) та податку на прибуток, що обумовлено специфікою діяльності товариства, оскільки його контрагенти здебільшого також є платниками таких податків. Товариство ефективно використовує внутрішні кредитні ресурси та системи знижок від постачальників і покупців.

5. З початку створення підприємства і протягом досліджуваного періоду з 2019 по 2023 роки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» демонструє значне зростання фінансових показників. Спостерігається збільшення оборотних активів, здебільшого, за рахунок накопичення запасів, значного приросту поточної дебіторської заборгованості та грошових коштів. Поточна дебіторська заборгованість зросла з 326 тис грн у 2019 році до 2279,5 тис грн

у 2023 році, тобто у 6,99 рази. Валовий прибуток зріс у 38 раз, а чистий прибуток збільшився в 1492,8 рази, що підкреслює ефективність основної діяльності. Спостерігаємо підвищення рівня операційних витрат, зокрема собівартості реалізації, яка зросла у 9,31 рази, що свідчить про зростання витрат підприємства і потребує більш ефективного управління ресурсами для збереження рентабельності діяльності.

6. У ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» відсутній підрозділ економічної безпеки, що ускладнює реагування на загрози, особливо в умовах оптової торгівлі з високими ризиками фінансових втрат в нестабільних умовах оптової торгівлі. Специфіка діяльності такого виду діяльності характеризується широким колом контрагентів, значними обсягами складання договорів і відповідно високими ризиками, що пов'язані з фінансовими втратами. Створення такого підрозділу є економічно нераціональним, тому, для оптимізації витрат, доцільно залучити зовнішніх експертів або консалтингові компанії для проведення оцінки безпеки та надання рекомендацій.

7. Найвищі показники розрахункових значень фінансово-економічної безпеки ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» були зафіксовані у фінансовій та правовій складових, що підтверджує високий рівень фінансової стійкості та відповідність нормативно-правовим актам. Водночас, значне відхилення від нормативного рівня у кадровій складовій (48%) потребує термінових заходів для покращення управління персоналом, що особливо важливо в умовах оптової торгівлі для забезпечення ефективності бізнес-процесів. Інформаційна та інтелектуально-технологічна складові також вимагають удосконалення для підвищення загального рівня економічної безпеки та контролю за дебіторською заборгованістю.

8. Основними джерелами інформаційного забезпечення управління дебіторською заборгованістю у ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» є облікові документи, зокрема договори з контрагентами, рахунки-фактури, видаткові накладні, акти виконаних робіт та платіжні інструкції, що

формують основу для нарахування заборгованості, її обліку та аналізу. У поєднанні з аналітичними даними автоматизованої програми ці джерела сприяють оперативному контролю за фінансовими потоками і сприяють формуванню інтегрованої системи управління дебіторською заборгованістю, яка передбачає поділ на забезпечувальну та функціональну складові і дозволяє створити ефективний механізм збору та обробки інформації забезпечуючи якісний інформаційний потік для прийняття управлінських рішень.

9. Аналітичне забезпечення є важливим інструментом ефективного управління дебіторською заборгованістю, що дозволяє своєчасно виявити проблеми, аналізувати їх причини та розробити заходи для їх усунення, що сприяє покращенню фінансової стійкості компанії та зниженню її ризиків, пов'язаних із проблемами ліквідності та платоспроможності.

10. Аналіз динаміки дебіторської заборгованості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» демонструє перевищення показників дебіторської заборгованості над кредиторською, що вказує на нерівномірний розподіл фінансових ресурсів та збільшує ризики, пов'язані з ліквідністю та фінансовою стабільністю компанії. Це створює необхідність посилення політики управління дебіторською заборгованістю, вдосконалення умов договорів із покупцями, підвищення контролю за платіжною дисципліною і впровадження ефективних заходів для мінімізації прострочених і безнадійних заборгованостей.

11. Раціональне управління дебіторською заборгованістю є важливим інструментом підтримання фінансової стабільності підприємства, оскільки безпосередньо впливає на показники ліквідності та платоспроможності. Проведений аналіз показав, що рівень показників дебіторської заборгованості підприємства демонструє тенденції до збільшення, що супроводжуються підвищеними ризиками і потребують детального дослідження. У такій ситуації доцільно застосовувати економетричні інструменти, які дозволять більш точно визначити причини змін та оцінити можливі ризики.

Використання дискримінантної моделі Альтмана (Z-score) надало змогу оцінити загальний фінансовий стан підприємства та порівняти їх з пороговими значеннями. Отримані показники за критерієм (Z-score) Альтмана за період з 2021 по 2023 роки демонструють позитивне значення, що свідчить про високий рівень фінансової стійкості ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП».

12. Важливими цілями підприємницької діяльності є створення системи управління, яка здатна мінімізувати ризики та сприяти підтримці високого рівня фінансової безпеки. Для підприємств, що займаються оптовою торгівлею ефективне управління дебіторською заборгованістю є основою при забезпеченні фінансової стабільності, оскільки швидкість обороту коштів у такій діяльності прямо впливає на рівень платоспроможності та ліквідності і будь-які прорахунки в управлінні можуть призвести до серйозних фінансових втрат або навіть до загроз банкрутства. Застосування різних тактик, доповнених сучасними аналітичними інструментами, дозволить мінімізувати ризики та оптимізувати управлінські процеси. Важливо використовувати інструменти та методи управління адаптовані до обраної діяльності, враховуючи великий обсяг операцій, особливості клієнтів, ринку та фінансових можливостей підприємства. Впровадження запропонованого алгоритму формування системи управління дебіторською заборгованістю ТОВ «ПРОМО МАЙСТЕР ГРУПП» сприятиме зміцненню фінансової стабільності підприємства та підвищенню рівня його фінансової безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біловол Є.В., Калмиков С.О., Овдін В.С. Роль обліково-аналітичного забезпечення наявності та руху запасів в системі економічної безпеки підприємства. Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: збірник тез II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 30-31 жовтня 2024 р. Дніпро: ДДАЕУ, 2024. С.31-32
2. Бойченко О. С., Гуменюк І. В., Гладич, Р. І. Математична модель оцінки ризику несанкціонованого доступу до інформації користувачами інформаційно-телекомунікаційної системи. *Проблеми створення, випробування, застосування та експлуатації складних інформаційних систем*. 2019. №16. с.124–134. URL: <https://doi.org/10.46972/2076-1546.2019.16.12>
3. Бондарчук Н.В. Васильєва Л.М. Теоретико-методичні основи бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип.16 Ч.1. с.135-138 URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_16/1/35.pdf
4. Бондарчук Н.В., Гуменчук М. Сутність фінансово-економічної безпеки підприємства та необхідність її за забезпечення. *Ефективна економіка*. 2016. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5409>
5. Васильєва Л.М. Литовченко Д.О. Управління дебіторською та кредиторською заборгованостями підприємств у системі фінансово-економічної безпеки. *Економіка та управління підприємствами*. 2016. № 5. С.162-166. URL: https://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/5_2016/31.pdf
6. Гевчук А.В. Ризики бухгалтерського обліку та їх вплив на управління дебіторською заборгованістю. *Ефективна економіка*. 2019. № 12 с.85-90. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/12_2019/64.pdf
7. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436- URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

8. Грицай О.І. та Станасюк Н.С. Управління дебіторською заборгованістю підприємства в контексті її обліково-аналітичного забезпечення. *Економіка і суспільство*. 2018. № 15. С 825-832. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/125.pdf

9. Гудзь О.І., Мусійовська О. Б. Управління дебіторською заборгованістю відповідно до етапу життєвого циклу підприємства. *економіка і суспільство*. 2017. № 7. С.231-235. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/40.pdf

10. Жадан Т.А., Мелень О.В., Якименко-Терещенко Н.В. Банкрутство підприємства: сутність поняття та основні ризик-фактори його виникнення в готельно-ресторанному бізнесі. *Інфраструктура ринку*. 2019р. № 37. с.243-251 URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/37_2019_ukr/36.pdf

11. Зінченко О.В. та Крутих О.В. Економічна сутність та класифікація дебіторської заборгованості для потреб облікової системи підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 25. С.819-825. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/07/Zinchenko-O.-V..pdf>

12. Іляш, О., Трофименко, О. О., Дмитренко, В. Методи управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Підприємництво та інновації*. 2018. №5. С.40-46. URL:<http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/65>

13. Карпович І. М. Сучасні технології оцінки ризиків інформаційної безпеки в електронній комерції. *Інформаційні технології та комп'ютерна інженерія ВНТУ*. 2022. № 3. С.55-76. URL: https://tech.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/5_2022/13.pdf

14. Колесніков, А. Практичний інструментарій формування економічної безпеки підприємств мережевих структур: інформаційно-аналітичний аспект. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2024. № 326(1). с.71-76. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-326-12>

15. Кононенко Л. В., Сисоліна, Н. П., Юрченко, О. В. Управління

дебіторською заборгованістю: сучасний стан, проблеми, перспективи, інформаційне забезпечення. *Економічний простір*. 2021. № 166. С.104-109. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/166-18>

16. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

17. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика. Навч. Посібник. К.: Центр учбової літератури. 2017р. с.456 URL: https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2017/ek_diagn_kryvovayz.pdf

18. Лисак, О. Економічна сутність дебіторської та кредиторської заборгованості. *Мистецтво наукової думки* 2020. №10. С.6-8. URL: <https://doi.org/10.36074/2617-7064.10.001>

19. Майборода О.Є., Косарева І.П., Корабейнікова І.О.. Характеристика сутності та поняття дебіторської і кредиторської заборгованості. *Економіка і суспільство*. 2018. № 15. с.396-402. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/61.pdf

20. Марусяк Н., Пильнюк Д. Банкрутство підприємства: сутність, причини та наслідки. *Економіка та суспільство*. 2021р. №33. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-29>

21. Мачак, Т., Дубина, О., Юрченко, С. Інформаційне забезпечення управління системою економічної безпеки підприємства та його удосконалення. *Економіка та суспільство*. 2024. (61). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-66>

22. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1). Подання фінансової звітності 929_013 від 01.01.2012 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text

23. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 (МСФЗ 9). Фінансові інструменти 929_01 6 від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016#Text

24. Новик І.В. Проблеми та перспективи забезпечення економічної підприємства в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2020. №43. URL:

http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/43_2020_ukr/43.pdf

25. Онищенко О.В., Ткаченко І.В., Здор Б.Ю. Облікове забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 14. С. 992-995 URL: <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/199.pdf>

26. Орлик О.В. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства та його основні складові. 2020. № 2. с. 222-232. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2015_2_27

27. Пінчук Т. А., Шрам Т. В. Організаційно-методичні проблеми обліку дебіторської заборгованості в системі управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2014. № 10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3453>

28. Пінчук Т., Стефанович Н., Кумейко А. Економічна характеристика дефініції «дебіторська заборгованість» та методологічні підходи до її класифікації. *Економіка та суспільство*. 2023. № 47 URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-66>

29. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

30. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : Наказ Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 року № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>

31. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16.07.1999р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

32. Про електронні документи та електронний документообіг. Закон України від 22.05.2003 № 851-IV зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.

33. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015р. № 675 VIII -. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>

34. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку: Національне положення (стандарт) бухгалтерського

обліку 10 «Дебіторська заборгованість» від 08.10.1999 № 237. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0725-99>

35. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 "Дохід" від 29.11.1999 № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>

36. Про затвердження Типової інструкції про порядок ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію: Постанова Каб Мін.України від 19.10.2016р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/736-2016-%D0%BF#Text>

37. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003р. № 964-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text>

38. Про підприємництво: Закон України від 7.02.1991р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#doc_info

39. Пушкар М. С., Фінансовий облік: підручник. Тернопіль : Карт-бланш, 2002. с. 628 с.

40. Ріщук Л. І. Підхід щодо розробки програми управління ризиками на підприємстві. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2015р. № 1(2). с. 77-82. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/piprp_2015_1%282%29__17

41. Собчишин В.М., Драчук С.О., Джангіров О.Г., Домбровський А.Ю. Управління дебіторською заборгованістю підприємства з метою уникнення кризи неплатежів. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8320>

42. Степаненко О.І., Дубовик М.Ф. Аналіз дебіторської заборгованості, її вплив на фінансовий стан та ділову активність підприємства. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2022. № 2(88). С. 116–125. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/37945/Dub_2022_2.pdf

43. Федорченко О.Є. Актуальні проблеми управління дебіторською заборгованістю на підприємстві. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 21.

с. 60-63. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/21_2015/14.pdf

44. Федорченко О.Є. Е. Актуальні проблеми управління дебіторською заборгованістю на підприємстві. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 21. С. 60-63. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e93bb3da-08d8-4eca-90d9-5eb65b5c0b40/content>

45. Цивільний кодекс України від 16.01.03р. № 435-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

46. Чорненька О. Б. Основні аспекти обліково–аналітичного забезпечення управління заборгованістю підприємства. *Наукові записки*. 2016р. № 1. С. 226–234. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_2016_1_30

47. Шапунова О. О. Моделі оцінки банкрутства та кризового стану підприємств. *Економіка та держава*. 2009. № 4. с. 59-64. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2009_4_17

48. Шепель Т.П., Вінтоняк А.А. Організаційно-методичні аспекти обліку дебіторської заборгованості: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/2572-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-2482-1-10-20230804.pdf>

49. Шматковська Т. О., Колодій С. В. Розрахунки з покупцями і замовниками як фінансовий актив підприємства: економічна сутність, визначення та підходи до класифікації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 8. С. 111–116.. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/8_2014/25.pdf

50. Юрченко С.В., Мачак Т.О., Овдін, В.С. Управління дебіторською заборгованістю для підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства. *Проблеми сучасних трансформацій*. 2024. № 16. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-16-04-02>

51. Ямненко Г.Є. Інформаційне забезпечення управління дебіторською заборгованістю. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 16. С.530-533 . URL. <http://global-national.in.ua/archive/16-2017/106.pdf>